

Hallituksen esitys Eduskunnalle Kansainvälisen työkonferenssin 46. istuntokaudellaan vuonna 1962 hyväksymistä yleissopimuksista ja suosituksista.

Kansainvälinen työjärjestö (ILO) piti vuonna 1962 Genevessä tavanmukaisen yleiskokouksensa, 46. Kansainvälisen työkonferenssin, jossa Suomea edusti työjärjestön perussäännössä (As.kok. 505/1947) edellytetty hallituksen, työnantajain ja työntekijäin edustajien muodostama valtuuskunta. Konferenssi, jota on tarkemmin selostettu Sosiaalisen Aikakauskirjan n:o:ssa 7—8/1962, hyväksyi kaksi yleissopimusta ja kaksi suositusta. Yleissopimuksista toinen koskee sosiaalipoliittikan perustavoitteita ja -vaatimuksia, toinen samanlaisen sosiaaliturvan myöntämistä ulkomaalaisille kuin maan omille kansalaisille. Suosituksista toinen koskee työajan lyhentämistä, toinen ammattikoulutusta.

Kansainvälisen työjärjestön perussäännön 19 artiklan 5 a kohdan mukaisesti on kysymyksessä olevat yleissopimukset lähetetty kaikille järjestön jäsenvaltioille näiden ratifioitaviksi. Samoin on suositukset perussäännön mainitun artiklan 6 a kohdan mukaisesti lähetetty jäsenvaltioiden tutkittaviksi siinä tarkoituksessa, että niitä ryhdyttäisiin toteuttamaan kansallisella lainsäädännöllä tai muulla tavoin. Perussäännön saman artiklan 5 b ja 6 b kohtien mukaisesti saatetaan kysymyksessä olevat yleissopimukset ja suositukset Eduskunnan käsiteltäviksi niiden johdosta mahdollisesti tarpeelliseksi katsottaviin toimenpiteisiin ryhtymiseksi.

Hyväksyttäväksi esitettävän yleissopimuksen suomenkielille käännetty samoin kuin englanninkielinen teksti ovat tämän esityksen liitteessä A. Sopimuksen ranskankielinen teksti on ruotsinkielisen esityksen vastavassa liitteessä.

Toisen yleissopimuksen samoin kuin suositusten suomenkielille käännetyt tekstit ovat liitteissä B—D.

**HYVÄKSYTTÄVÄKSI ESITETTÄVÄ
YLEISSOPIMUS:**

Yleissopimus (N:o 118), joka koskee samanlaisen sosiaaliturvan myöntämistä ulkomaalaisille kuin maan omille kansalaisille.

Yleissopimuksen tarkoituksena on sopimuksen 2 artiklassa lueteltujen alojen osalta an-

taa ulkomaalaisille yhtäläinen sosiaaliturva kuin maan omille kansalaisille. Näitä aloja on kaikkiaan yhdeksän: lääkintähuolto, rahasuoritukset sairauden johdosta, raskauden ja synnytyksen johdosta myönnettävät edut, työkyvyttömyyden johdosta myönnettävät edut, vanhuuden johdosta myönnettävät edut, jälkeensäjääneille myönnettävät edut, työvammapaauksissa myönnettävät edut, työttömyyden johdosta myönnettävät edut ja perheavustukset.

Yleissopimuksen velvoitukset voidaan hyväksyä yhden tai useamman edellä mainitun sosiaaliturvan alan osalta, jota tai joita varten asianomaisella maalla on sen alueella asuviin maan omiin kansalaisiin sovellettava lainsäädäntöä. Vähimmäisvaatimuksia tämän lainsäädännön myöntämien etujen suhteen ei kuitenkaan ole asetettu. Sopimuksen ratifioinut maa voi myöhemmin ilmoittaa Kansainvälisen työtoimiston pääjohtajalle, että se hyväksyy sopimuksen velvoitukset yhden tai useamman ratifiointinissa mainitsemattoman alan osalta.

Yleissopimuksen ratifioineen valtion on myönnettävä alueellaan toisen sellaisen jäsenvaltion, johon nähden sopimus myös on voimassa, kansalaisille lainsäädännössään samanlainen sosiaaliturva kuin omille kansalaisilleenkin sekä sosiaaliturvan ulottuvuuteen että etuuksien saantioikeuteen nähden kullakin sosiaaliturvan alalla, jonka osalta jäsenvaltio on hyväksynyt sopimuksen velvoitukset. Sopimus ei kuitenkaan koske virkamiehiin tai sodan uhreihin nähden voimassa olevia erityisjärjestelmiä eikä huoltoapua.

Yleissopimus on siten vain rajoitetusti vastavuoroinen. Jos esimerkiksi sellaisen jäsenvaltion, joka on hyväksynyt sopimuksen velvoitukset vain yhden sosiaaliturvan alan osalta, kansalainen muuttaa toiseen jäsenvaltioon, jonka ratifiointi käsittää monta alaa, hänelle on siellä myönnettävä samanlainen sosiaaliturva kuin maan omillekin kansalaisille kaikilla niillä aloilla, joiden osalta viimeksi mainittu maa on hyväksynyt sopimuksen velvoitukset. Tietty vastavuoroisuus voi kuitenkin johtua sopimuksen 3 artiklan 3 kohdan määräyksestä, jonka mukaan

jäsenvaltion ei tarvitse myöntää samaa sosiaaliturvaa tietyllä alalla sellaisen toisen, sopimuksen ratifioineen jäsenvaltion kansalaisille, joka, vaikka sillä onkin tätä alaa koskevaa lainsäädäntöä, ei myönnä tällä alalla samaa sosiaaliturvaa ensiksi mainitun jäsenvaltion kansalaisille. Pakolaisiin ja kansalaisuutta vailla oleviin henkilöihin sopimusta on kuitenkin sovellettava vastavuoroisuusehtoa asettamatta.

Samanlainen sosiaaliturva etuuksien saantiin nähden on myönnettävä asettamatta ulkomaalaiselle asuinpaikkaehto. Kun sopimuksen tarkoituksena ei kuitenkaan ole saatua vieraan maan kansalaista edullisempaan asemaan kuin maan omia kansalaisia, voidaan asuinpaikkaehto, ts. vaatimus, että tietyn sosiaaliturvaedun saamiseksi asianomaisen on vakinaisesti asuttava maassa, asettaa ulkomaalaisille, jos tällainen ehto on lainsäädännössä asetettu maan omille kansalaisille. Tämän lisäksi voidaan eräiden sopimuksen 4 artiklan 2 kohdassa lueteltujen etuuksien osalta, mikäli niiden myöntäminen ei riipu suojaa saavien henkilöiden tai heidän työnantajansa välittömästä osallistumisesta rahoitukseen eikä tietyn pituisesta työssäolokaudesta, myöntämisen ehdoksi asettaa, että edunsaaja on asunut määrätyn ajan sen jäsenvaltion alueella, jonka lainsäädännön nojalla etuus on suoritettava.

Kahdessa tapauksessa yleissopimus sääntele myös maan omille kansalaisille myönnettäviä etuja. Niinpä sopimuksen 5 artiklan mukaan jäsenvaltion, joka on hyväksynyt sopimuksen velvoitukset työkyvyttömyysetujen, vanhuusetujen, jälkeenjääneille maksettavien etujen ja hautausavustusten samoin kuin työvämmäläkkeiden osalta, on turvattava nämä edut sekä omille kansalaisilleen että vastaavan alan tai vastaavien alojen velvoitukset hyväksyneen toisen jäsenvaltion kansalaisille näiden ulkomailta asuessaan. Tämä velvoitus voidaan täyttää muun muassa solmimalla asianomaisten valtioiden kesken sopimuksia, jotka takaavat näiden velvoitusten täyttämisen.

Niin ikään on jäsenvaltion, joka on hyväksynyt yleissopimuksen velvoitukset perheavustusten osalta, turvattava sekä omille kansalaisilleen että muiden sopimuksen velvoitukset saman alan osalta hyväksyneiden jäsenvaltioiden kansalaisille perhe- ja lapsilisien

myöntäminen lapsista, jotka asuvat jonkin tällaisen jäsenvaltion alueella, kuitenkin vain sellaisin ehdoin ja niissä rajoissa, joista asianomaiset valtiot sopivat keskenään.

Yleissopimuksen 7 artiklan mukaan on niiden jäsenvaltioiden, joihin nähden sopimus on voimassa, pyrittävä asianomaisten sosiaaliturvan alojen osalta osallistumaan sellaisten saavutettujen tai syntymässä olevien oikeuksien säilyttämisjärjestelmään, jotka niiden lainsäädännössä tunnustetaan sellaisten jäsenvaltioiden kansalaisille, joihin nähden sopimus on voimassa. Tämä määräys tarkoittaa erityisesti vakuutus-, työssäolo- tai asumiskausien yhteenlaskemista tiettyjen oikeuksien saavuttamiseksi tai niiden säilyttämiseksi.

Suomen mahdollisuudet hyväksyä yleissopimuksen velvoitukset ovat kunkin alan osalta:

a) lääkintähuolto.

Asianomainen lainsäädäntö tässä kohdassa on sairausvakuutuslaki (364/63) ja kysymyksessä olevat etuudet sanotun lain mukaan suoritettavat korvaukset sairaanhoidon kustannuksista. Sairausvakuutuslain mukaiset edut annetaan samoin edellytyksin ulkomaalaisille kuin Suomen kansalaisillekin. Lääkintähuollon alaan kuuluvina voitaneen lisäksi pitää eräitä yleistä terveyden- ja sairaanhoitoa koskevia säännöksiä, joita meillä ei kuitenkaan katsottane sosiaaliturvaan kuuluviksi. Kun näitäkin säännöksiä sovelletaan samalla tavoin ulkomaalaiseen kuin Suomen kansalaiseen, voitaneen yleissopimuksen velvoitukset hyväksyä tämän alan osalta.

b) rahasuoritukset sairauden johdosta.

Asianomainen lainsäädäntö on sairausvakuutuslaki ja kysymyksessä oleva etuus tämän lain mukaan suoritettava päiväraha, jota sopimusta sovellettaessa voitaneen pitää sen 2 artiklan 6 a kohdassa tarkoitettuna eli ns. maksuttomana etuutena. Kun sairausvakuutuslain mukaiset edut annetaan samoin edellytyksin ulkomaalaisille kuin Suomen kansalaisillekin, yleissopimuksen velvoitukset voitaneen hyväksyä tämän sosiaaliturvan alan osalta.

c) raskauden ja synnytyksen johdosta myönnettävät edut.

Asianomainen lainsäädäntö on sairausvakuutuslaki ja äitiysavustuslaki (424/41) ja kysymyksessä olevat etuudet sairausvakuutuslain mukaan suoritettava äitiysraha ja äitiysavustuslain mukainen äitiysavustus. Tähän kuuluvina etuina voitaneen pitää myös kunnan kättilöistä annetun lain (223/44) mukaista äitiyshuoltoa samoin kuin sellaista neuvontaa, ohjausta ja apua, josta säädetään kunnallisista äitiys- ja lastenneuvoloista annetussa laissa (224/44), joita molempia lakeja sovelletaan samalla tavalla ulkomaalaisen kuin Suomen kansalaisen. Niin kuin edellä on mainittu, sairausvakuutuslain mukaisten etujen saaminen ei myöskään riipu siitä, onko asianomainen Suomen kansalainen vai ei. Äitiysavustuslain mukaan sen sijaan äitiysavustus myönnetään vain naiselle, joka on Suomen kansalainen tai jolla on täällä turvapaikkaoikeus, mikä säännös on ristiriidassa sopimuksen määräysten kanssa. Yleissopimuksen velvoituksia ei sen vuoksi voitane tällä haavaa hyväksyä tämän alan osalta, mutta Hallitus tulee harkitsemaan esityksen antamista Eduskunnalle äitiysavustuslain muuttamisesta siten, että tällainen hyväksyminen kävisi mahdolliseksi.

d) työkyvyttömyyden johdosta myönnettävät edut.

Asianomaisen lainsäädännön muodostavat kansaneläkelaki (347/56), työntekijäin eläkelaki (395/61), lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelaki (134/62), invalidihuoltolaki (907/46) ja invalidirahalaki (374/51).

Invalidihuoltolain ja invalidirahalin mukaisia etuuksia voi saada vain Suomen kansalainen. Kummassakin laissa on tosin säännös siitä, että hallituksella on valta vastavuoroisuuden perusteella määrätä, että lakia sovelletaan myös vieraan valtion kansalaisen. Kun sopimus kuitenkin edellyttää, että kysymyksessä olevia etuja voitaisiin tietyissä tapauksissa myöntää myös ilman vastavuoroisuuden ehtoa, ei lainsäädäntömme tässä kohden täyttäne sopimuksen määräyksiä. Yleissopimus edellyttäne myös työkyvyttömyysetujen maksamista ulkomaille laajemmasta mitassa kuin mihin lainsäädäntömme antaa mahdollisuuden. Yleissopimuksen velvoituk-

sia ei siten voitane hyväksyä tämän alan osalta.

e) vanhuuden johdosta myönnettävät edut.

Asianomaisen lainsäädännön muodostavat kansaneläkelaki, työntekijäin eläkelaki ja lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelaki. Näistä voitaneen kansaneläkelain mukaan maksettavia vanhuuseläkkeitä ja vanhuudentukea pitää yleissopimuksen 2 artiklan 6 a kohdassa tarkoitettuina eli ns. maksuttomina etuuksina ja TEL:n ja LEL:n mukaisia vanhuuseläkkeitä ns. maksullisina etuina.

Edellä mainittujen lakien nojalla vanhuuden johdosta myönnettävät edut suoritetaan samoin edellytyksin ulkomaalaisille kuin Suomen kansalaisillekin.

Yleissopimuksen 5 artiklassa edellytetään vanhuusetujen suorittamista sekä maan omille kansalaisille että vastaavan alan velvoitukset hyväksyneen toisen jäsenvaltion kansalaisille näiden asuessa ulkomailla. Työntekijäin eläkelain ja lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain mukaan annettavien etujen osalta tällainen ulkomaille maksaminen on mahdollista. Kansaneläkelain 41 §:n mukaan eläkkeen maksaminen ulkomailla asuvalle eläkkeensaajalle keskeytetään, kun sitä on suoritettu vuoden ajalta sen eläkejakson päättymisestä lukien, jonka aikana eläkkeensaaja on poistunut maasta. Jos eläkkeensaajan oleskeluun ulkomailla on ollut hyväksyttävä syy, voidaan eläkkeen perusosa ja, jos erityiset syyt sitä puoltavat, myös eläkkeen tukiosa sekä eläkkeeseen kuuluva apulisa tai hoitolisa senkin jälkeen määrätä maksettavaksi määräajaksi kerrallaan. Kansaneläkkeen maksaminen ulkomaille on siten rajoitettu tavalla, joka ei ole yleissopimuksen mukaista. Ulkomaille maksamista koskevia yleissopimuksen velvoituksia voitaisiin tosin toteuttaa myös sopimuksen 8 artiklan mukaisin toimenpitein s.o. solmimalla muiden sopimuksen velvoitukset vanhuusetujen osalta hyväksyneiden jäsenvaltioiden kanssa vastaavuuksia sopimuksia, mihin kansaneläkelain 80 § antaa mahdollisuuden. Kun yleissopimus kuitenkin tietyissä tapauksissa näyttäisi edellyttävän vieläkin laajempaa vanhuusetujen ulkomaille maksamista, sopimuksen velvoituksia ei voitane hyväksyä tämän alan osalta.

f) jälkeenjääneille myönnettävät edut.

Kun meillä tapaturmavakuutuslain (608/48) mukaisia huoltoeläkkeitä ja kansaneläkelain mukaista haudausavustusta lukuun ottamatta ei ole alan lainsäädäntöä, ei yleissopimuksen velvoitusten hyväksyminen tämän alan osalta voisi tulla kysymykseen.

g) työvammatapauksissa myönnettävät edut.

Asianomaisen lainsäädännön muodostavat lähinnä tapaturmavakuutuslaki (608/48), laki tapaturmakorvausta saavien invalidi-huollosta (592/63) ja ammattitautilaki (139/39). Kysymyksessä olevat edut ovat mainittujen lakien nojalla tapaturmakorvauksena annettavat sairaanhoito, päiväraha, elinkorko, huoltoeläke, haudausapu ja invalidihuolto, joita kaikkia etuja voitaneen pitää maksullisina eli siis muina kuin yleissopimuksen 2 artiklan 6 a kohdassa tarkoitettuina etuuksina. Invalidihuoltoa lukuun ottamatta edellä mainitut edut annetaan samoin edellytyksin ulkomaalaisille kuin Suomen kansalaisillekin. Tapaturmakorvausta saavien invalidihuollosta annetun lain mukaan invalidihuollon antamisen edellytyksenä sitä vastoin on, että korvauksen saaja on Suomen kansalainen. Valtioneuvostolla tosin on valta päättää sellaisia poikkeuksia lain säännöksistä, jotka johtuvat sen mukaan maksettavia etuja koskevasta vieraan valtion kanssa tehdystä vastavuoroisesta sopimuksesta. Kun yleissopimus kuitenkin edellyttää, että kaikkia kysymyksessä olevia etuja olisi voitava tietyissä tapauksissa myöntää myös ilman vastavuoroisuuden ehtoa, ei voimassa oleva lainsäädäntömme tässä kohden täysin täyttänyt yleissopimuksen määräyksiä. Eduskunnalle on kuitenkin annettu Hallituksen esitys tapaturmakorvausta saavien invalidihuollosta annetun lain muuttamisesta siten, että kysymyksessä olevaa huoltoa voitaisiin antaa ulkomaalaisellekin.

Yleissopimuksen 5 artiklassa edellytetty etuuksien ulkomaille maksaminen koskee myös työvammaeläkkeitä. Tapaturmavakuutuslain 60 §:n mukaan voidaan korvauksen suorittaminen keskeyttää, jos sen saaja vuotta kauemmin olekelee ulkomilla, kunnes oleskelu siellä päättyy. Tapaturmakorvausten maksaminen ulkomaille on siten rajoitettu tavalla, joka ei ole yleissopimuksen mukaista,

joskin käytännössä on korvauksen maksamista ulkomilla oleskelevalle ulkomaalaiselle yleensä jatkettu edellä mainitun yhden vuoden määräajan päätyttyäkin.

Työvammaeläkkeiden ulkomaille maksamista koskevia yleissopimuksen velvoituksia voitaisiin tosin toteuttaa myös sopimuksen 8 artiklan mukaisin toimenpitein s.o. solmimalla muiden sopimuksen velvoitukset työvammaetujen osalta hyväksyneiden jäsenvaltioiden kanssa vastavuoroisia sopimuksia, mihin tapaturmavakuutuslain 60 § antaa mahdollisuuden. Yleissopimus näyttäisi kuitenkin tietyissä tapauksissa edellyttävän vieläkin laajempaa työvammaeläkkeiden ulkomaille maksamista. Eduskunnalle on kuitenkin annettu Hallituksen esitys tapaturmavakuutuslain muuttamisesta siten, että lain 60 §:ään nyt sisältyvä rajoitus tapaturmakorvausten maksamisesta ulkomaille poistetaan.

Yleissopimuksen velvoitukset voitaneen siten hyväksyä kysymyksessä olevan alan osalta.

h) työttömyyden johdosta myönnettävät edut.

Asianomaisen lainsäädännön muodostavat laki valtakunnallisista työttömyyskassoista (125/34) ja laki työttömyyskorvauksesta (332/63). Työttömyyskorvauksen suorittaminen ei riipu siitä, onko asianomainen Suomen kansalainen vai ulkomaalainen. Valtakunnallisista työttömyyskassoista annetussa laissa tarkoitettun kassan jäseneksi voi sanotun lain mukaan sen sijaan päästä vain Suomen kansalainen. Valtioneuvostolla on tosin valta vastavuoroisuuden perusteella myöntää vieraan valtion kansalaiselle oikeus päästä jäseneksi työttömyyskassaan. Kun sopimus kuitenkin edellyttää, että sen ratifioineen valtion kansalaisen tietyissä tapauksissa tulisi täällä päästä työttömyyskassan jäseneksi myös ilman vastavuoroisuuden ehtoa, lainsäädäntömme näyttäisi tässä kohdassa olevan ristiriidassa sopimuksen määräysten kanssa. Yleissopimuksen velvoituksia ei siten voitane hyväksyä tämän alan osalta.

i) perhevastuut.

Asianomaisen lainsäädännön muodostavat lähinnä lapsilisälaki (541/48), erityislapsilisälaki (538/60) ja perhelisälaki (375/43).

Tähän kuuluvina lakeina voitaneen lisäksi pitää lakia lapsiperheiden asumistuesta (586/61), lakia elatusavun ennakosta (281/63), lakia kunnallisista kodinhoitajista (272/50) ja kodinperustamislainalakia (1177/45), jossakin kodinperustamislainoja ei ole myönnetty vuoden 1957 jälkeen.

Perhelisää suoritetaan vain Suomen kansalaisuuden omaavasta lapsesta. Lapsilisää ja erityislapsilisää voidaan tosin suorittaa muustakin lapsesta, mutta edellytyksenä on tällöin, että hänen huoltajansa on henkikirjoitettu Suomessa kahtena peräkkäisenä vuotena välittömästi ennen edun hakemista. Yleissopimuksen mukaan ei perheavustuksien osalta kuitenkaan voida tällaista odotusaikaa asettaa ulkomaalaisen lapsen osalta, mikäli sitä ei ole asetettu myös Suomen kansalaisille. Lapsilisälain ja perhelisälain mukaan hallituksella tosin on valta sen estämättä, mitä näissä laeissa on säädetty, vastavuoroisuusperiaatteen pohjalla tehdä vieraan valtion kanssa sopimus näiden etujen suorittamisesta sen kansalaiselle. Kun yleissopimus kuitenkin tietyissä tapauksissa edellyttäisi perheavustusten suorittamista ulkomaalaisista lapsista odotusajatta muutenkin kuin vastavuoroisuuden pohjalta, lainsäädäntömme ei tässä kohden täyttäne sopimuksen määräyksiä.

Lakia lapsiperheiden asumistuesta ja lakia kunnallisista kodinhoitajista sovelletaan periaatteessa samalla tavoin ulkomaalaiseen kuin Suomen kansalaiseen, kun taas kodinperustamislainan myöntämisen edellytyksenä on, että molemmat lainanhakijat ovat Suomen

kansalaisia ja elatusavun ennakon suorittamisen edellytyksenä, että lapsella tai ainakin toisella hänen vanhemmistaan on Suomen kansalaisuus, joskin hallitus voi viimeksi mainitun etuuden osalta tehdä vieraan valtion kanssa vastavuoroisen sopimuksen ennakon suorittamisesta sen kansalaiselle.

Yleissopimuksen velvoituksia ei siten voitane hyväksyä tämän alan osalta.

Yleissopimuksen velvoitukset voitaisiin siten tällä haavaa hyväksyä kolmen sosiaaliturvan alan, nimittäin lääkintähuollon, sairauden johdosta myönnettävien rahasuoritusten ja työvammatapauksissa myönnettävien etujen osalta.

Edellä lausutun perusteella esitetään,

että Eduskunta päättäisi hyväksyä Kansainvälisen työkonferenssin vuonna 1962 hyväksymän yleissopimuksen, joka koskee samanlaisen sosiaaliturvan myöntämistä ulkomaalaisille kuin maan omille kansalaisille, ja antaisi suostumuksensa siihen, että Hallitus ryhtyy tarpeellisiin toimenpiteisiin yleissopimuksen ratifioimiseksi sekä aikaan toimenpiteisiin yleissopimuksen velvoitusten hyväksymiseksi niiden sosiaaliturvan alojen osalta, joihin näiden näitä velvoituksia ei nyt voimassa olevan lainsäädännön mukaan voida hyväksyä, mutta joiden osalta tällainen hyväksyminen lainsäädännön muutosten johdosta myöhemmin tulee olemaan mahdollista.

YLEISSOPIMUS, JOTA EI ESITETÄ HYVAKSYTTÄVÄKSI, SEKÄ SUOSITUKSET:

Yleissopimus (N:o 117), joka koskee sosiaalipolitiikan perustavoitteita ja -vaatimuksia.

Kysymyksessä oleva yleissopimus ei varsinaisesti ole uusi, vaan uusittu vuoden 1947 sopimus (n:o 82), joka koskee sosiaalipolitiikkaa emämaahan kuulumattomilla alueilla. Kun monet niistä alueista, joita varten sopimus aikanaan oli tarkoitettu ja joiden osalta se oli ratifioitu, sittemmin ovat saavuttaneet itsenäisyyden, pidettiin tarpeellisenä saada aikaan uusi vastaava sopimus, jonka aikaisemmin epäitsenäiset alueet voisivat itsenäiseksi tultuaan ratifioida. Sopimusehdotusta Kansainvälisessä työkonferenssissa käsitellessä esitettiin kuitenkin työntekijäin ja eräiden hallitusten taholta käsitys, ettei uutta sopimusta ollut rajoitettava koskemaan ainoastaan äskettäin itsenäistyneitä valtioita, vaan että siitä olisi tehtävä sopimus, jonka kaikki Kansainvälisen työjärjestön jäsenvaltiot voisivat tavalliseen tapaan ratifioida, mikäli niin halusivat. Sopimus muotoiltiinkin tämän mukaisesti.

Sopimus on laadittu varsin yleisluontoiseksi ja käsittelee monia sosiaalipolitiikan ja talouspolitiikan aloja. Sopimuksessa on kaikkiaan kuusi osaa, joista ensimmäisessä on yleisinä periaatteina lausuttu, että kaikella politiikalla on ensi sijassa pyrittävä väestön hyvinvointiin ja kehittämiseen samoin kuin sen sosiaalista edistystä koskevien toiveiden tukemiseen ja että yleistä politiikkaa suunniteltaessa on asianmukaisesti otettava huomioon sen vaikutus väestön hyvinvointiin. Muissa yleissopimuksen osissa on määryksiä elintason kohottamisesta, muuttavista työntekijöistä, työntekijäin palkoista, syrjinnän kieltämisestä sekä opetuksesta ja ammattikoulutuksesta.

Yleissopimuksen mukaan on taloudellista kehittämistä suunniteltaessa elintason kohottamista pidettävä päätavoitteena ja ryhdyttävä kaikkiin mahdollisiin toimenpiteisiin, että tällainen kehittäminen tapahtuisi rin-

nan asianomaisten yhdyskuntien terveen kehityksen kanssa. Tuotantotehon lisäämiseksi ja maanviljelijäväestön elintason kohottamiseksi on viranomaisten harkittava muun muassa jatkuvan velkaantumisen syiden poistamista mahdollisimman laajassa mitassa, muille kuin maanviljelijöille tapahtuvan viljelysmaiden luovuttamisen valvontaa, asianmukaisen lainsäädännön avulla tapahtuvaa maan ja muiden luonnonvarojen omistusoikeuden ja käytön valvontaa sen turvaamiseksi, että maita ja luonnonvaroja käytetään maan asukkaiden hyväksi ja että perityt oikeudet otetaan asianmukaisesti huomioon. Niin ikään on harkittava vuokraus- ja työehtojen valvontaa, jotta maanvuokraajille ja maataloustyöntekijöille voitaisiin turvata korkein mahdollinen elintaso ja kohtuullinen osuus tuottavuuden lisäyksestä, samoin kuin tuotanto- ja jakelukustannusten supistamista kaikin mahdollisin tavoin erityisesti perustamalla, tukemalla ja avustamalla tuottajien ja kuluttajien osuuskuntia.

Niin ikään on ryhdyttävä toimenpiteisiin sellaisten elinehtojen turvaamiseksi itsenäisille yrittäjille ja palkansaajille, jotka antavat heille mahdollisuuden omilla ponnistuksillaan kohottaa elintasoaan ja takaavat virallisilla elinehtojen tutkimuksilla määrätyn vähimmäiselintason.

Työntekijäin palkoista on yleissopimuksen 10 artiklassa määräys, jonka mukaan vähimmäispalkkojen määrittäminen on edistettävä työehtosopimuksilla tai, milloin tätä ei voida pitää tehokkaana menetelmänä, määrättävä vähimmäispalkkaperusteet neuvottelemalla työnantajien ja työntekijäin edustajien kanssa.

Yleissopimuksen 11 ja 12 artiklassa on yksityiskohtaisia määräyksiä palkkojen maksamisesta. Näiden määräysten mukaan työnantajat on muun muassa velvoitettava pitämään luetteloa maksetuista palkoista ja antamaan työntekijöille palkanmaksutodistukset. Palkanmaksussa on säännönmukaisesti käy-

tettävä vain laillisia maksuvälineitä, eikä palkkaa saa osaksikaan maksaa alkoholi- tai muina päihdyttävänä juomina. Palkka on myös säännönmukaisesti maksettava suoraan työntekijälle, eikä sitä saa suorittaa anniskelupaikoissa tai myymälöissä. Milloin palkkaan sisältyy luontoisetuja, viranomaisten on ryhdyttävä kaikkiin mahdollisiin toimenpiteisiin, jotta luontoisedut olisivat riittävät ja niiden raha-arvo oikein määrätty. Niin ikään on ryhdyttävä toimenpiteisiin muun muassa luvattomien palkanpidätysten estämiseksi ja palkkaan sisältyvistä tarvikkeista ja palveluksista pidätettävien korvausten rajoittamiseksi oikeaan arvoonsa. Viranomaisten on niin ikään määrättävä palkkaennakkojen korkeimmat määrät ja niiden takaisinmaksutapa.

Yleissopimuksen viidenteen osaan sisältyy määräys, jonka mukaan sosiaalipolitiikan eräänä päämääränä tulee olla kaiken työntekijöihin rodun, ihonvärin, sukupuolen, uskonnon, heimon tai ammattiyhdistykseen kuulumisen perusteella kohdistuvan syrjinnän lopettaminen, mikäli on kysymys työlaainsäädännöstä, työhön ottamisesta, ammattikoulutuksen saamisesta sekä palkkaperusteista.

Opetuksesta ja ammattikoulutuksesta on yleissopimuksessa määrätty, että paikallisten olosuhteiden sallimissa rajoissa on ryhdyttävä toimenpiteisiin laajan opetus-, ammattikoulutus- ja ammattioppijärjestelmän asteittaiseksi kehittämiseksi, jotta kumpaankin sukupuoleen kuuluville lapsille ja nuorille voitaisiin antaa tehokasta koulutusta hyödylliseen ammattiin. Kansallisessa laainsäädännössä on määrättävä oppivelvollisuuden päättymisikä ja työhön pääsyn alin ikäraja sekä työehdot.

Yleissopimuksen on tähän mennessä ratifioinut 10 valtiota Aasiassa ja Afrikassa.

Kysymys pohjoismaiden suhtautumisesta yleissopimuksen ratifiointiin on Ruotsin aloitteesta ollut käsiteltävänä Pohjoismaiden sosiaalipoliittisessa komiteassa, jolla on erityinen jaosto Kansainvälisen työjärjestön sopimuksia varten. Tällöin on todettu, että vaikka sopimukseen liittymisen ei voidakaan katsoa olevan ristiriidassa niiden vaikuttimien kanssa, jotka työkonferenssissa johtivat sopimuksen hyväksymiseen, kaikkien asian käsittelyyn osallistuneiden pohjoismaiden osalta näytti olevan olemassa ratifioinnin esteitä. Myös Suomen osalta näyttää täl-

laisia esteitä olevan. Tosin eräiden sopimuksen määräysten osalta on tulkinnanvaraista, missä määrin Suomen lainsäädäntö ja täällä noudatettu politiikka vastaavat niitä, mutta lisäksi voidaan osoittaa selviä ratifioinnin esteitä.

Niin kuin edellä on mainittu, yleissopimuksen 4 artiklan mukaan on tuotantotehon lisäämiseksi ja maanviljelijäväestön elintason kohottamiseksi harkittava tiettyjä toimenpiteitä. Artiklan a kohdassa tarkoitettuina toimenpiteinä voitaneen pitää säännöksiä, joiden tarkoituksena on luoda perusedellytykset maatalouden kannattavalle harjoittamiselle. Tällaisia säännöksiä ovat meillä muun muassa laki maatalouden hintatasosta (449/62), laki maatalouden perusluotosta (156/65), laki valtion osanotosta eräiden maa- ja vesirakennustöiden kustannuksiin (433/63), laki eräistä maatalouden perusparannustöistä suoritettavista palkkioista (310/60), metsänparannuslaki (423/57) ja laki metsänviljelyn edistämisestä (478/63).

Artiklan b kohdassa tarkoitettuja viljelysmaiden luovuttamisen valvontaa koskevia säännöksiä ovat meillä ainakin asetus rajoituksista eräänlaisten yhtiöiden ja yhdistysten oikeuteen kiinteistön hankintaan maalla (4/15), laki ulkomaalaisten sekä eräiden yhteisöjen oikeudesta omistaa ja hallita kiinteätä omaisuutta ja osakkeita (219/39) sekä eri asuttamislakeihin sisältyvät kiinteistön luovuttamisen rajoittamista koskevat säännökset. On kuitenkin vaikea määritellä, koska on saatettu se artiklan tässä kohdassa lausuttu tavoite, että viljelysmaiden luovuttaminen on sallittava vain silloin, kun se on maan edun mukaista.

Artiklan c kohdassa tarkoitettuina säännöksinä voitaneen meillä pitää kaivoslakia (503/43), yksityismetsälakia (161/28) ja vesilakia (264/61). Kohdassa d tarkoitettuja vuokraus- ja työehtoja koskevia säännöksiä ovat laki maanvuokrasta maalla (19/02) ja asetus torpan, lampuotitilan ja mäkitupa-alueen vuokrauksesta (12/05). Maataloustyöntekijäin työehdot taas määräytyvät suureksi osaksi alan työehtosopimuksen mukaan eikä ainakaan tältä osin ole olemassa sopimuksen tässä kohdassa tarkoitettua työehtojen valvontaa.

Kun meillä niin kuin muissakin pohjoismaissa työntekijäin palkat säännönmukaisesti määräytyvät työehtosopimusten perusteella, ei

yleissopimuksen 5 artikla, jonka mukaan sopimuksen ratifioineen valtion on ryhdyttävä toimenpiteisiin määrätyn vähimmäiselintason takaamiseksi ei vain palkansaajille, vaan myös itsenäisille yrittäjille, yleensä soveltuisi Suomen oloihin. Samasta syystä saattaisi meillä tuottaa vaikeuksia soveltaa sopimuksen 10 artiklan 2 momentin määräystä, jonka mukaan silloin kun ei ole tehokasta menettelyä vähimmäispalkkojen määräämiseksi työehtosopimuksin, on ryhdyttävä toimenpiteisiin vähimmäispalkkaperusteiden määräämiseksi yksissä neuvoin työnantajien ja työntekijäin edustajien kanssa.

Ilmeisiä ratifioinnin esteitä voidaan osoittaa verrattaessa yleissopimuksen 11 ja 12 artiklan määräyksiä meidän lainsäädäntöömme, lähinnä työsopimuslakiin. Niinpä meillä ei ole säännöstä, joka yleisesti velvoittaisi työnantajat pitämään luetteloa maksetuista palkoista, niin kuin 11 artiklan 1 kohdassa edellytetään, joskin tällaista luetteloa käytännössä yleensä pidettäneen. Myöskään ei meillä ole säännöstä, joka estäisi palkan maksamisen päihdyttävien juomien muodossa, jos työntekijä siihen suostuu. Niin ikään lainsäädännöstämme puuttuvat sopimuksen 12 artiklassa edellytetyt säännökset palkkaanna-koista.

Ratifioinnin este on olemassa myös 15 artiklan 2 kohdan osalta, jonka mukaan kansallisessa lainsäädännössä on määrättävä muun muassa työhön pääsyn alin ikäraja. Laissa lasten ja nuorten henkilöiden käyttämisestä ammattityöhön (260/29), samoin kuin laissa kauppa-, konttori- ja varastoliikkeiden työoloista (132/19) on säädetty, ettei 14:ää vuotta nuorempaa lasta saada pitää työssä niissä ammateissa ja liikkeissä, joihin mainittuja lakeja sovelletaan. Yleistä työhönpääsyn alinta ikärajaa ei meillä kuitenkaan toistaiseksi ole, joskin Hallitus on kuluven vuoden helmikuussa asettanut komitean tarkistamaan lasten ja nuorten henkilöiden työhön käyttämisestä koskevat säännökset, jolloin myös ikärajaa koskevat määräykset tulevat käsiteltäviksi.

Edellä esitettyyn viitaten Hallitus katsoo, ettei sopimusta olisi meillä ratifioitava.

Suositus (N:o 116), joka koskee työajan lyhentämistä.

Suosituksen tarkoituksena on täydentää ja helpottaa työaika koskevien kansainvälisten

asiakirjojen soveltamista. Sen johdannossa asetetaan 40 tunnin työviikko sosiaalisiksi tavoitteeksi, johon olisi päästävä tarvittaessa asteittain, ja määritellään säännöllisen työajan enimmäispituus vuoden 1919 (teollisuuden) työaikasopimuksen mukaisesti. Neljänkymmenen tunnin työviikkoa koskeva periaate sisältyy jo Kansainvälisen työkonferenssin vuonna 1935 hyväksymään sopimukseen, jonka tähän mennessä kuitenkin on ratifioinut vain neljä maata.

Suosituksen mukaan olisi kunkin jäsenvaltion noudatettava sellaista politiikkaa, jolla maan oloihin ja käytäntöön sekä eri teollisuudenalojen olosuhteisiin soveltuvalle tavalle pyritään edistämään säännöllisen työajan asteittaisen lyhentämisen periaatteen tunnustamista. Säännöllistä työaika olisi, silloin kun se on tarkoituksenmukaista, asteittain lyhennettävä, jolloin päämääränä tulisi olla 40 tunnin työviikon toteuttaminen työntekijäin ansioita vähentämättä. Jos työviikon pituus ylittää 48 tuntia, olisi heti ryhdyttävä toimenpiteisiin sen lyhentämiseksi tähän tuntimäärään. Milloin taas viikottainen työaika jo on 48 tuntia tai vähemmän, olisi työajan lyhentäminen suunniteltava ja toteutettava asianomaisen maan ja sen talouselämän eri alojen olosuhteita vastaavalla tavalla. Tällöin olisi muun muassa otettava huomioon maan taloudellisen kehityksen aste sekä mahdollisuudet ottaa käytäntöön lyhennetty työaika aiheuttamatta kokonaistuotannon tai tuottavuuden alenemista tai vaarantamatta maan taloudellista kasvua.

Työajan asteittainen lyhentäminen voidaan toteuttaa joko lyhentämällä työaika määrätyn väliajoin tai ulottamalla lyhennetty työaika vähitellen kansantalouden eri aloille. Tällöin olisi etusijalle asetettava ne elinkeinot ja ammatit, joissa työntekijöiltä vaaditaan erityisen raskaita ruumiillisia tai henkisiä ponnistuksia tai joissa he joutuvat alttiiksi terveydellisille vaaroille. Näin olisi meneteltävä erityisesti silloin, kun työntekijät pääasiassa ovat naisia ja nuoria henkilöitä.

Säännöllinen työaika olisi yleensä määrättävä viikkoa kohti. Työajan laskeminen keskimääräisesti viikkoa pitemmältä ajalta voi tulla kysymykseen, milloin se on tarpeen tiettyjen alojen erityisten olosuhteiden tai teknisten vaatimusten tähden. Erityisiä määräyksiä voidaan tällöin antaa töistä, joita nii-

den laadun vuoksi on tehtävä keskeytymättömästi toisiaan seuraavia työvuoroja käyttäen.

Asianomaisen viranomaisen tai elimen on määrättävä, millä ehdoilla ja missä rajoissa säännöllinen työaika saadaan ylittää joko pysyvästi tai tilapäisesti. Pysyvästi on tällainen ylittäminen sallittu työssä, joka pääasiassa on jaksottaista, samoin kuin tietyissä julkisen edun vaatimissa poikkeustapauksissa sekä tehtävissä, jotka teknisistä syistä välttämättä on suoritettava yrityksen tai työvuoron työskentelylle määrätyn työajan ulkopuolella.

Ylityönä on suosituksen mukaan pidettävä kaikkia säännöllisen työajan ylittään tehtyjä tunteja, jollei niitä vallitsevan tavan mukaan oteta huomioon palkkaa määrättäessä. Kussakin maassa on määrättävä, kuinka paljon ylityötunteja tietyn ajan kuluessa enintään saadaan tehdä, ja ylityöstä on maksettava korkeampi palkka kuin säännölliseltä työajalta.

Jotta työajan lyhentämistä tarkoittavat toimenpiteet voitaisiin tehokkaasti toteuttaa, olisi työnantajat velvoitettava saattamaan työntekijäin tietoon työn alkamis- ja päätymisajat samoin kuin työvuorojen alkaminen ja päättyminen sekä ne lepoajat, joita ei lueta säännölliseen työaikaan. Työnantaja olisi myös velvoitettava pitämään asianomaisen viranomaisen hyväksymän kaavan mukaista luetteloa työajasta, palkoista ja ylityöstä sekä esittämään pyydettyä tässä luettelo tarkastettavaksi.

Suositus ei koske maataloutta, meriliikennettä eikä merikalastusta.

Tärkeimmät suosituksen soveltamisalaa kosvat säännökset sisältyvät meillä työaikalakiin (604/46), lakiin kauppaliikkeiden ja toimistojen työoloista (605/46), kotiapulaislakiin (1/49), leipomotyölakiin (302/61), lakiin työajasta kotimaanliikenteen aluksissa (410/61) sekä työsääntölakiin (142/22).

Työaikalain sekä kauppaliikkeiden ja toimistojen työoloista annetun lain mukaan työntekijän säännöllinen työaika on enintään kahdeksan tuntia vuorokaudessa ja 47 tuntia viikossa. Teollisuudessa on kuitenkin työehtosopimuksin yleisesti toteutettu 45 tunnin työviikko, minkä lisäksi eräillä aloilla noudetaan kesäkuukausina tätäkin lyhempää viikkoa.

Kotiapulaislaissa on kotiapulaisen työaika, johon sisältyvät myös ruokailuajat, määrätty enintään 10 tunniksi päivässä. Kuuttatoista vuotta nuoremman kotiapulaisen säännöllinen

työaika on kuitenkin rajoitettu kahdeksaan tuntiin päivässä.

Työajasta kotimaanliikenteen aluksissa annettun lain mukaan on laivaväen varsinainen työaika enintään 8 tuntia vuorokaudessa. Milloin varsinainen työaika viikon aikana ylittää 45 tuntia, on tämän tuntiluvun ylittävältä varsinaisen työajan osalta suoritettava vastaavasti korvaus vapaa-aikana tai rahana.

Työaikalain mukaan saadaan säännöllinen työaika tietyissä laissa luetelluissa liikkeissä, laitoksissa ja yrityksissä järjestää niin, että se kolmen viikon pituisena ajanjaksona on enintään 141 tuntia. Työssä, jota sen teknisen laadun vuoksi on keskeytymättä tehtävä vuorokaudet umpeensa viikon kaikkina päivinä, saa työntekijää työneuvoston suostumuksin ja sen määräämin ehdoin pitää työssä kauemmin kuin kahdeksan tuntia vuorokaudessa ja 48 tuntia viikossa, kuitenkin niin, ettei säännöllinen työaika kolmen viikon pituisena ajanjaksona saa olla pitempi kuin 144 tuntia. Niin ikään voi työneuvosto harkintansa mukaan antaa luvan poiketa säännöllistä työaika koskevista säännöksistä, jos työ on laadultaan sellaista, että sitä suoritetaan vain aika ajoin sen vuorokautisen työajan kuluessa, jona työntekijän on oltava valmiina työhön, tai jos työllä edistetään suurta julkista etua.

Tilapäisesti on säännöllisen työajan ylittäminen työaikalain mukaan sallittu, milloin luonnontapahtuma, tapaturma tai muu seikka, jota ei ole voitu ennakolta tietää, on aiheuttanut keskeytyksen yrityksen säännöllisessä toiminnassa tahi vakavasti uhkaa johtaa sellaiseen keskeytykseen taikka hengen, terveyden tai omaisuuden joutumiseen vaaranalaiseksi. Työajan ylittäminen ei kuitenkaan saa tällöin jatkua neljää viikkoa kauemmin.

Työaikalain mukaan on työntekijää lupa hänen suostumuksellaan pitää säännöllisen työajan lisäksi ylityössä enintään 24 tuntia kahden viikon aikana sekä ns. jaksotyössä 36 tuntia kolmen viikon aikana kuitenkin niin, ettei ylityötuntien lukumäärä kalenterivuoden aikana nouse 200 suuremmaksi. Tämän lisäksi saadaan työneuvoston luvalla työntekijää erityisistä syistä pitää ylityössä enintään 150 tuntia kalenterivuodessa. Kauppaliikkeiden ja toimistojen työoloista annetun lain mukaan on ylityö sallittu tietyissä kiireellisissä kausitoissa samoin kuin tavaran pilaantumisen ehkäisemiseksi tai omaisuutta

uhkaavan vaaran torjumiseksi. Ylityön määrä on rajoitettu 48 tuntiin neljän viikon aikana ja yhteensä enintään 200 tuntiin vuodessa.

Leipomotyölain mukaan saadaan työntekijää hänen suostumuksellaan pitää ylityössä enintään 10 tuntia yhden viikon aikana sekä jaksotyössä enintään 30 tuntia kolmen viikon aikana kuitenkin niin, ettei ylityötuntien määrä kalenterivuoden aikana ylitä sataa.

Ylityöstä on sekä työaikalain että kauppaliikkeiden ja toimistojen työoloista annetun lain mukaan maksettava kahdelta ensimmäiseltä tunnilta 50 %:lla ja seuraavilta tunneilta 100 %:lla korotettu palkka.

Työaikaa koskevien säännösten noudattamista valvovat ammattientarkastusviranomaiset.

Suosituksen 20 kohdan 1 momentissa tarkoitettuina neuvotteluina voitaneen pitää työneuvoston toimintaa samoin kuin niiden valtion komiteoiden kokouksia, jotka on asetettu käsittelemään työaikaa koskevia kysymyksiä.

Työaikalainsäädäntömme ja työaikaa koskevat työehtosopimuksien määräykset vastanovat suurimmaksi osaksi suosituksen määräyksiä. Joitakin eroavuuksia voidaan kuitenkin osoittaa. Niinpä ei suosituksen 9 kohtaa, jonka mukaan työaikaa lyhennettäessä etusijalle olisi asetettava ne elinkeinoalat ja ammatit, joissa työntekijöiltä vaaditaan erityisen raskaita ruumiillisia tai henkisiä ponnistuksia tai joissa he joutuvat alttiiksi terveydellisille vaaroille, ole aina voitu eikä ilmeisesti vastaisuudessaakaan voida johdonmukaisesti noudattaa. Työturvallisuuslain (299/58) mukaan voidaan, milloin työntekijäin terveydelle erityistä vaaraa aiheuttavan työn vaarallisuuden vähentäminen edellyttää toimenpiteitä, joihin ei kohtuudella voida vaatia ryhdyttäväksi, työntekijäin työaikaa sellaisessa työssä asetuksella määrätä lyhennettäväksi. Tähän mennessä ei kuitenkaan työaikaa ole tällä perusteella määrätty lyhennettäväksi.

Lasten ja nuorten käyttämisestä ammattityöhön annetun lain (260/29) mukaan on hätätyötä lukuun ottamatta ylityön teettäminen kahdeksatoista vuotta nuoremmilla henkilöillä kielletty. Kauppa-, konttori- ja varastoliikkeiden työoloista annetun lain (132/19) mukaan lasta, jolla laissa tarkoitetaan kuuttatoista vuotta nuorempaa henkilöä, ei saa pitää työssä enempää kuin kuusi tuntia vuorokaudessa. Kotiapulaislain mukaan kuuttatoista vuotta nuoremmalla koti-

apulaisen säännöllinen työaika, johon sisältyvät myös ruokailuajat, on enintään 8 tuntia vuorokaudessa. Muulla tavoin ei meillä ole lainsäädännössä toteutettu suosituksen 18 kohtaa, jonka mukaan ylityön järjestämisessä on otettava asianmukaisesti huomioon 18 vuotta nuorempien alaikäisten samoin kuin raskaana olevien naisten ja imettävien äitien sekä vammaisten erikoisasema. Hallitus on kuitenkin kuluvaan vuoden helmikuussa asettanut komitean tarkistamaan lasten ja nuorten henkilöiden työhön käyttämistä ja työaikaa koskevat säännökset. Komitean on tehtävä ehdotuksensa tämän vuoden loppuun mennessä.

Sekä työaikalain että kauppaliikkeiden ja toimistojen työoloista annetun lain mukaan työnantajan on pidettävä luetteloa muun muassa ylityötunneista ja niistä maksetuista korvauksista. Sen sijaan ei työnantaja lain mukaan ole velvollinen pitämään luetteloa palkoista yleensä, kuten suosituksen 21 c kohdassa edellytetään, joskin tällaista luetteloa yleensä käytännössä pidetään.

Suosituksen määräyksiä meidän oloihimme verrattaessa on lisäksi otettava huomioon, ettei työaikalainsäädäntömme eivätkä aina työehtosopimustenkaan työaikaa koskevat määräykset peitä kaikkia niitä aloja ja työntekijäryhmiä, joita suositus koskee. Niinpä metsä- ja uittotyöt jäävät suurimmaksi osaksi työaikalainsäädännön ulkopuolelle. Alan työehtosopimus sisältää tältä osin vain määräyksen, että työaika järjestetään tarpeen mukaan. Kun kauppaliikkeiden ja toimistojen työoloista annettu laki ei koske julkisia virastoja, jäävät tällaisissa virastoissa työskentelevät, työsopimussuhteessa valtioon tai kuntiin olevat henkilöt työaika-suojelua vaille.

Kun Suomessa jo kauan sitten on saavutettu 48 tunnin työviikko, suositukseen sisältyvä säännöllisen työajan asteittaisen lyhentämisen periaate tarkoittaa meidän osaltamme mahdollisuuksia soveltaa suosituksen kuudetta kohtaa. Tämän kohdan mukaan työajan lyhentämiseen tähtäävät toimenpiteet voidaan toteuttaa kunkin maan ja talouselämän kunkin alan erityisiä olosuhteita vastaavalla tavalla.

Suosituksen hyväksymisen jälkeen työajan lyhentämistä koskeva kysymys tuli maasamme uudelleen ajankohtaiseksi. Vuosiksi 1964—1965 tehtävistä työehtosopimuksista neuvoteltaessa valtakunnansovittelija teki

työmarkkinoiden keskusjärjestöille esityksen yleisratkaisuksi, johon liittyi ehdotus 40 tunnin työviikon asteittaisesta toteuttamisesta, kun työaikalainsäädäntöä olisi ensin muutettu. Eräiden välivaiheiden jälkeen sisällytettiin valtaosaan mainitun esityksen perusteella tehdyistä työehtosopimuksista periaatteellinen ehto, jonka mukaan säännöllistä viikkotyöaikaa ryhdyttäisiin asteittaisesti lyhentämään aikaisintaan vuonna 1965 siten, että 40-tuntinen työviikko toteutettaisiin viimeistään vuotta 1970 varten tehtävissä työehtosopimuksissa. Järjestöt olivat kuitenkin jo tällöin yksimielisiä siitä, että työajan lyhentämisen edellytyksenä olisi työaikalainsäädännön muuttaminen.

Kuluvan vuoden kesäkuussa asianomaiset työmarkkinoiden keskusjärjestöt tekivät sopimukset 40-tuntisen työviikon toteuttamisesta ja sen edellytyksenä pidettävistä työaikalain muutoksista sekä jättivät samalla vastaavan lainmuutosesityksen valtioneuvostolle. Kauppaliikkeiden ja toimistojen työoloista annetun lain alaisuuteen kuuluvien työntekijäin ja toimihenkilöiden työajan lyhentämistä koskeva vastaava sopimus tehtiin kuluvan vuoden syyskuussa, jolloin asianomaiset järjestöt myös jättivät esityksensä kauppatyölain muuttamisesta. Edellä mainittujen sopimusten mukaan ryhdyttäisiin niiden piiriin kuuluvien työntekijäin ja toimihenkilöiden työaikaa sen jälkeen, kun työaikalakiin ja kauppatyölakiin oli tehty tarpeelliset muutokset, ja aikaisintaan vuonna 1966 asteittain lyhentämään siten, että 40 tunnin työviikko toteutuu täydellisenä viimeistään 1 päivästä tammikuuta 1970 alkaen.

Kaupunkien ja kauppaloiden osalta on Kaupunkiliitto suositellut jäsenkunnilleen siirtymistä 40 tunnin työviikkoon viimeistään vuoden 1968 aikana.

Hallitus antoi 12 päivänä marraskuuta 1965 Eduskunnalle esitykset sellaisista muutoksista työaikalakiin ja kauppatyölakiin, jotka aiheutuvat 40-tuntiseen työviikkoon siirtymisestä. Näissä esityksissä on otettu huomioon myös ne erikoiskysymykset, jotka liittyvät työajan lyhentämiseen julkisen sektorin piirissä.

Kun suositus siten, mikäli Eduskunta hyväksyy edellä mainitut lainmuutosesitykset, tulisi tärkeimmiltä osiltaan toteutetuksi, Hallitus katsoo, ettei suositus tällä haavaa anna aihetta enempään toimenpiteisiin.

Suositus (N:o 117), joka koskee ammattikoulusta.

Niin kuin suosituksen johdannosta käy selville, sen tarkoituksena on korvata eräitä Kansainvälisen työkonferenssin tältä alalta aikaisemmin hyväksymiä asiakirjoja, nimittäin suositukset ammattikoulutuksesta ja oppilaskasvatuksesta, molemmat vuodelta 1939, sekä ammattikoulutussuositus vuodelta 1950.

Suositus koskee kaikkea koulutusta, jonka tarkoituksena on valmentaa tai uudelleen kouluttaa henkilö hänen ensimmäistä tai myöhempää työpaikkaansa varten tahi yleensä millä tahansa talouselämän alalla, siihen luettuna tarvittava yleis-, ammatti- ja tekninen opetus. Suositusta ei kuitenkaan ole sovellettava sellaisiin johto- ja valvonta-tehtäviin, jotka ylittävät teollisuuden työnjohtajatasen tai muiden elinkeinoelämän alojen vastaavan tason, ei myöskään merenkulkijoiden koulutukseen eikä maatalouden ammattikoulutukseen.

Suositus käsittää kaikkiaan 16 osaa, joista ensimmäinen sisältää yleisiä periaatteita. Näiden mukaan ammattikoulutus ei ole itsetarkoitus, vaan keino kehittää ihmisen ammatillisia kykyjä tarjolla olevat työtilaisuudet asianmukaisesti huomioon ottaen ja antaa hänelle tilaisuus käyttää taitojaan mahdollisimman suureksi hyödyksi itselleen ja yhteiskunnalle. Koulutuksen tulisi lisäksi olla vapaa kaikesta rotuun, ihon väriin, sukupuoleen, uskontoon, poliittiseen mielipiteeseen tai kansalliseen tahi yhteiskunnalliseen alkupeperään perustuvasta syrjinnästä.

Suosituksen muut osat käsittelevät ammattikoulutuksen suunnittelua ja hallintoa, toimenpiteitä yhteistyön järjestämiseksi kaikkien ammattikoulutuksen kanssa tekemisiin joutuvien viranomaisten, koulutuselinten ja työmarkkinajärjestöjen kesken, koulutusmahdollisuuksia koskevaa tiedotustoimintaa, ammatinvalinnanohjausta, esivalmennusta ammattiin, koulutuksen järjestämistä, koulutusmenetelmiä, yritysten järjestämää koulutusta, ammattioppilaskoulutusta, pikakoulutusta, valvontahenkilökunnan koulutusta ja koulutuslaitosten ja yritysten opettajia. Suosituksen kaksi viimeistä lukua käsittelevät teollistumassa olevia maita sekä kansainvälistä yhteistyötä.

Ammattikoulutuksen suunnittelua ja hallintoa koskevassa suosituksen osassa lausu-

taan se periaate, että jokaisella maalla tulisi sen asukkaiden koulutustarpeen tyydyttämiseksi olla koulutusmahdollisuuksien järjestelmä, joka vastaa koko maan, tai milloin se on taroituksenmukaista, kunkin alueen tai paikkakunnan taloudellisia vaatimuksia ja työtilaisuuksia.

Ammattikoulutusta hoitavat meillä monet eri viranomaiset. Varsinainen kouluopetus samoin kuin yliopisto-opetus kuuluu opetusministeriön valvontaan, ammatillisista kouluista taasen tekniset, kauppa- ja merenkulkuoppilaitokset sekä teollisuus-, käsityö- ja talousalan, eli varsinaiset ammattikoulut kauppa- ja teollisuusministeriön valvontaan. Lääkintöhallituksella on oma koulutusjärjestelmänsä sairaanhoitajakoulutusta ja jatkokoulutusta varten. Eräitä sosiaaliluonteisia erikoisammattikouluja toimii sosiaaliministeriön alaisina. Opetustoimintaa kuuluu myös kulkulaitosten ja yleisten töiden ministeriön toimialaan, lähinnä rautatielaitoksen ja lennätinlaitoksen henkilökunnan koulutus. Niin ikään on puolustusministeriöllä oma koulutusjärjestelmänsä.

Suosituksen mukaan olisi kansallisella tasolla tapahtuva yhteistyö ammattikoulutussioissa saatava aikaan yhden tai useamman siihen sopivan elimen avulla, jossa eri asiaosaisten edut ovat edustettuina. Kaikkien edellä mainittujen ministeriöiden ja virastojen yhteiselintä ei meillä tosin ole, mutta kauppa- ja teollisuusministeriön apuna on asetuksella (1046/42) perustettu ammattikasvatusneuvosto, jonka tehtävänä on avustaa ministeriötä ammattikasvatuksen kehittämistä suunniteltaessa ja sitä tarkoittavia kysymyksiä ratkaistaessa. Siinä ovat edustettuina työnantajain ja työntekijäin keskusjärjestöt sekä eri alojen ammatilliset oppilaitokset.

Heinäkuun 7 päivänä 1965 annettiin laki ammattikasvatushallituksesta (392/65), joka tulee voimaan vuoden 1966 alusta. Lain mukaan opetushallintoa keskitetään siten, että kauppa- ja teollisuusministeriön ammattikasvatusosasto muodostetaan erilliseksi keskusvirastoksi, jonka alaisiksi siirretään muidenkin ministeriöiden alaisina nyt toimivia oppilaitoksia.

Lisäksi tulisi suosituksen mukaan edellä tarkoitettujen yhteiselinten apuna olla samanlaisia tarpeen mukaan alueelliselle tai

paikkakunnalliselle pohjalle perustettuja elimiä. Tällaisia paikallisia elimiä olisivat meillä lähinnä ammattioppilaslautakunnat, joita tosin nykyisin on toiminnassa vain 175 kunnassa, mutta joiden järjestämistä siten, että niiden toiminta-alueet peittäisivät koko maan, on harkittu uuden oppisopimuslain valmistelun yhteydessä. Lisäksi on parhailaan suunnitteilla kaikkia koulutoimen aloja koskevan yhteisen aluehallinnon aikaansaaminen lääneihin.

Suosituksen kuudennen kohdan mukaan olisi perustettava talouselämän eri aloja tai eri ammatteja edustavia neuvoa-antavia toimikuntia toimimaan yhteistyössä edellä mainittujen elinten kanssa määrättäessä niiden edustamien ammattialojen koulutustarvetta ja kehitettäessä näiden alojen koulutusohjelmia. Tätä vastaavia elimiä ei meillä ammatikasvatusneuvostoa lukuun ottamatta tällä haavaa ole, mutta niidenkin aikaan saamista on harkittu uutta oppisopimuslakia valmisteltaessa.

Vuonna 1947 hyväksyi ammatikasvatusneuvosto ammatikasvatuksen kehittämisen kymmenvuotissuunnitelman. Suunnitelma sisälsi ehdotukset työntekijäasteisen ammattikoulutuksen, keskiasteisen teknisen opetuksen ja kauppaopetuksen laajentamisesta eri alojen koulutetun työvoiman tarvetta vastaavaksi samoin kuin suunnitelmat opettajainvalmistuksen järjestämiseksi, ammatillisten oppilaitosten oppikirjatuotannon organisoimiseksi ja hallinto-organisation kehittämiseksi sekä esityksen ammatinvalinnan ohjaustoitinnan aloittamiseksi. Suunnitelmassa ei ollut ehdotuksia eri oppilaitosten opetusohjelmien uudistamisesta, mutta myös tätä tarkoittavat toimenpiteet pantiin samanaikaisesti vireille.

Vuonna 1958 annettiin uusi laki ammattioppilaitoksista (184/58). Lain mukaan tulee jokaisen maalaiskunnan varata oppilaspaikkoja sellaisesta ammattikoulusta, jossa ovat edustettuina ainakin laissa määrättyt seitsemän ammattialaa, niin paljon, että niille voidaan ottaa vuosittain vähintään yksi uusi oppilas jokaista 1 000 henkikirjoitettua asukasta kohti. Vastaava velvoitus on pienille kaupungeille ja kauppaloille, joiden asukasluku on enintään 20 000 henkeä, 3 ja suuremmille 4,5 vuositista uutta oppilasta 1 000 asukasta kohti. Kuntien on täytettävä tämä koulupaikkojen perustamis- ja ylläpitovelvollisuutensa joko omia tai yhteisiä ammatti-

kouluja ylläpitämällä tahi muista kouluista oppilaspaikkoja varaamalla.

Vuoden 1947 kymmenvuotisohjelmaan sisältyi myös laaja teknillisten oppilaitosten laajentamissuunnitelma, jota kuitenkin ei toteutettu samalla tavoin kuin alemman ammattiopetuksen laajentamissuunnitelmaa. Vuonna 1960 hyväksyttiin kuitenkin ohjelma, jonka mukaan insinöörikoulutus valtion oppilaitoksissa oli laajennettava noin kolminkertaiseksi silloisesta ja teknikkojen koulutusta lisättävä noin 50 prosentilla. Näiden suunnitelmien edellyttämästä rakennusohjelmasta on toteutettu noin kolmannes, ja pääosa valmistunee vuoden 1967 syksyyn mennessä. Kun samanaikaisesti myös kunnat ja yksityiset ovat saaneet oppilaitosten perustamislupia, on sekä insinöörien että teknikkojen koulutus jo nyt laajentunut noin kaksinkertaiseksi vuoteen 1959 verrattuna. Myös teknillisten oppilaitosten opetusohjelmia on pyritty uusimaan.

Kaupalliseen opetukseen nähden sisältyi edellä mainittuun kymmenvuotissuunnitelmaan ehdotus myös tällaisen opetuksen saattamisesta kuntien velvollisuudeksi. Kun yksityiset ja kunnat ovat kuitenkin perustaneet runsaasti uusia kauppaoppilaitoksia ja kun kaikkea tarvittavaa koulutusta ei kuitenkaan voida tyydyttää nykyisen kaltaisilla oppilaitoksilla, ei tällaisen velvoitteen asettaminen ilmeisesti enää olisi tarkoituksenmukaista.

Lukuvuonna 1965—66 opiskelee maamme teknillisissä oppilaitoksissa 11 622, kauppaoppilaitoksissa 15 625 ja ammattikouluissa 35 125 oppilasta. Sanotuksi lukuvuodeksi pyrki teknillisiin oppilaitoksiin 13 735 henkilöä, joista voitiin ottaa 4 022 eli noin kolmannes. Vastaavat luvut kauppaoppilaitosten osalta olivat 23 642/9 696 ja muiden ammattioppilaitosten osalta 34 680/16 992.

Ammattioppilaitoksissa vallitsee siten tällä haavaa varsin huomattava paikkojen vaje. Oppilaspaikkojen luvun arvioidaan kuitenkin lisääntyvän tuntuvasti lähimpien viiden vuoden aikana. Samaan aikaan pienenee 15-vuotiaiden ikäryhmä huomattavasti, jolloin ammattioppilaitospaikkojen vajeus ilmeisesti supistuu osaan nykyisestäään.

Ammattikasvatuksen kehittämisen kymmenvuotissuunnitelmaan sisältyi myös ammattioppilaskasvatusta koskevan lainsäädännön uusiminen. Hallitus asetti vuonna 1959 oppisopimuslain uusimista varten komitean, joka

sai ehdotuksensa valmiiksi vuoden 1961 alussa. Komitean mietinnön ja siitä saatujen lausuntojen pohjalta on parhaillaan valmistumassa ehdotus uudeksi oppisopimuslaiksi ja laiksi ammatillisista pätevyystutkinnoista.

Suosituksen XI osassa on määräyksiä pikakoulutuksesta. Niiden mukaan olisi pysyvää pikakoulutusta järjestettävä muun muassa käytettäväksi pysyvänä keinona työvoiman sopeuttamisessa tekniikan kehitykseen samoin kuin niitä väestöryhmiä varten, jotka tarvitsevat pikaisesti ammattitaitoa saadakseen ikäänsä ja kykyjään vastaavan työpaikan. Tällaisia pikakursseja vastaanavat meillä lähinnä erilaiset ammattikurssit, joita vuodesta 1954 lähtien on työvoima- ja ammattikasvatuviranomaisten yhteistoimin järjestetty työtä ja ammattia vailla oleville pääasiallisesti nuorille henkilöille. Talouselämässä tapahtuvat rakennemuutokset ja nopea tekninen kehitys tulevat supistuvilta elinkeinoaloilta jatkuvasti vapauttamaan jo ammattikouluihin sivuuttanutta työvoimaa ja suurten ikäluokkien sijoittaminen työmarkkinoille tulee niin ikään lisäämään keski-ikäisten ja sitä vanhempien henkilöiden vaikeuksia sijoittua työmarkkinoille. Tämän vuoksi on ammattikurssitoimintaa pyritty kehittämään niin, että erällä aloilla tuotannollisesta toiminnasta vapautuva työvoima nopeasti täydennys- ja uudelleen koulutuksen avulla voitaisiin valmentaa muuttuneita olosuhteita vastaavasti toisille aloille. Syyskuun 10 päivänä 1965 annettiin erityinen laki työllisyyttä edistävistä ammattikurssitoiminnasta (493/65), joka tulee voimaan vuoden 1966 alusta.

Suosituksen seitsemännen kohdan mukaan julkisissa koulutuslaitoksissa annettavan opetuksen tulisi olla koulutettavalle maksuton. Tämä ei kuitenkaan saisi estää laitoksia vaatimasta maksua silloin, kun koulutettava ei ole velvollinen käymään kurssia tai ei tarvitse koulutusta työpaikan hankkimiseksi tai säilyttämiseksi. Suosituksen saman kohdan mukaan tulisi viranomaisen järjestämän tai hyväksymän, koulutuslaitoksessa annettavan koulutuksen aikana aikuisten, jotka eivät saa palkkaa, samoin kuin varattomien nuorten saada laitoksessa riittävää päivärahaa.

Edellä tarkoitettua maksuttomuutta ei meillä ole yleisesti toteutettu, mutta ammattiopintojen avustuslain (796/44) mukaan myönnetään vähävaraisille henkilöille valtion varoista tietyin edellytyksin apurahaa tai lai-

naa ammattiopintoja varten. Metsäoppilaitoksista annetussa laissa (141/64) on opetus näissä laitoksissa säädetty maksuttomaksi ja täysihoito vapaaksi, minkä lisäksi metsätyökurssseille osallistuville maksetaan asetuksen (82/65) mukaan päivärahaa. Edellä mainitun työllisyyttä edistävästä ammattikurssitoiminnasta annetun lain mukaan kurssien oppilaille tulisi valtion varoista suoritettavaksi muun muassa päivärahaa, mikä pidetyillä kurssilla jo on toteutettu.

Ammatinvalinnanohjauksesta, jota suosituksen V osassa käsitellään, annettiin laki vuonna 1960 (43/60). Laissa on lausuttu julki se suositukseenkin sisältyvä periaate, ettei ohjaustoiminta saa rajoittaa ohjattavan vapautta valita työalaansa tai elämäntehtävänsä. Vaikka ammatinvalinnanohjaukselle meillä asetetut tavoitteet vastaavatkin suosituksen sisältämiä periaatteita, tietyt toimenpiteet, varsinkin osallistuminen ammattioppilaitosten ja ammatinharjoittajien oppilasvalintoihin, edellyttävät ammatinvalinnanohjauksen organisation jatkuvaa kehittämistä.

Suosituksen VI osassa mainittuna esivalmennuksena ammattiin voitaneen pitää lähinnä kansalaiskoulun ammatillisuonteista opetusta. Kansakouluasetuksen (321/58) mukaan kansalaiskoulun tulee läheisesti liittyä elinkeinoelämään ja yhteistoiminnassa asianomaisten viranomaisten kanssa auttaa oppilaita valitsemaan siinä tehtävänsä sekä luoda pohja varsinaiselle ammattiopetukselle.

Suosituksen XIII osa käsittelee koulutus-

Helsingissä 22 päivänä joulukuuta 1965.

Tasavallan Presidentin estyneenä ollessa

Pääministeri

JOHANNES VIROLAINEN.

laitosten ja yritysten opettajia. Opettajien valmistusta erillisillä kursseilla on kauppa- ja teollisuusministeriön toimesta järjestetty vuodesta 1947 alkaen. Tämä toiminta on pääasiassa kohdistunut jo toimessa olevien opettajien pedagogiseen valmennukseen. Vuonna 1957 annettiin laki ammattikoulujen opettajaopistosta (402/57), ja sen jälkeen on kaksi opettajainvalmistuslaitosta aloittanut toimintansa. Pääsyvaatimuksena ammattiainneiden opettajaksi valmistumista varten on insinöörin tutkinto ja riittävä käytännöllinen työkokemus. Työn opettajaksi valmistuvalta taas vaaditaan teknikon tutkinto ja tarpeellinen työkokemus. Koulutus kestää harjoittelukausineen yhden lukuvuoden. Ravintotalous- ja ompeluammateissa tapahtuu opettajien valmistus keskikoulun ja alan ammattikoulun pohjalta 2-vuotisella oppijaksolla.

Suosituksen sisältämiä periaatteita on maamme ammattikasvatuksessa yleisesti toteutettu tai pyritty toteuttamaan. Edellä on mainittu niistä Hallituksen toimenpiteistä, joilla ammattikasvatusta on viime aikoina pyritty kehittämään ja jotka useimmissa tapauksissa samalla merkitsevät suosituksen toteuttamista. Hallitus katsoo, ettei suositus tässä vaiheessa anna aihetta enempään toimenpiteisiin, mutta Hallituksen tarkoituksena on ammattikasvatustoimintaa edelleen kehittääessä ottaa huomioon suosituksen määräykset, sikäli kuin se on mahdollista ja tarkoituksenmukaista.

Sosiaaliministeri *Juho Tenhiälä.*

(Suomennos)

Liite A

HYVÄKSYTTÄVÄKSI ESITETYN YLEISSOPIMUKSEN TEKSTI

Yleissopimus (N:o 118), joka koskee samanlaisen sosiaaliturvan myöntämistä ulkomaalaisille kuin maan omille kansalaisille.

Kansainvälisen työjärjestön yleinen konferenssi,

aloitettuaan Kansainvälisen työtoimiston hallintoneuvoston kokoonkutsumana Genevessä 6 päivänä kesäkuuta 1962 neljännen kymmenen kuuden istuntokautensa ja päätettyään hyväksyä eräitä samanlaisen sosiaaliturvan myöntämistä ulkomaalaisille kuin maan omille kansalaisille koskevia ehdotuksia, mikä kysymys on istuntokauden päiväjärjestyksen viidentenä kohtana, sekä päätettyään, että nämä ehdotukset laaditaan kansainvälisen yleissopimuksen muotoon, hyväksyy tänä 28 päivänä kesäkuuta 1962 seuraavan yleissopimuksen, jonka nimenä on "Samanlaista sosiaaliturvaa koskeva yleissopimus, 1962".

1 artikla

Tässä yleissopimuksessa

a) käsitteeseen "lainsäädäntö" luetaan kuuluviksi kaikki sosiaaliturvaa koskevat lait, asetukset ja määräykset;

b) käsitteellä "etuudet" tarkoitetaan kaikkia etuuksia, avustuksia, eläkkeitä ja elinkorjoja, niihin luettuina mahdollisesti maksettavat lisät ja korotukset;

c) käsitteellä "siirtymäkauden järjestelmän perusteella myönnetty etuudet" tarkoitetaan joko etuuksia, joita myönnetään henkilöille, jotka sovellettavan lainsäädännön voimaantullessa ovat sivuuttaneet määrätyn iän, tai etuuksia, joita myönnetään väliaikaisena toimenpiteenä jäsenvaltion nykyisten aluerajojen ulkopuolella sattuneiden tapahtumien tai päättäneiden vakuutuskausien johdosta;

Convention (N:o 118) concerning equality of treatment of nationals and non-nationals in social security.

The General Conference of the International Labour Organisation,

Having been convened at Geneva by the Governing Body of the International Labour Office, and having met in its Forty-sixth Session on 6 June 1962, and

Having decided upon the adoption of certain proposals with regard to equality of treatment of nationals and non-nationals in social security, which is the fifth item on the agenda of the session, and

Having determined that these proposals shall take the form of an international Convention, adopts this twenty-eighth day of June of the year 1962 the following Convention, which may be cited as the Equality of Treatment (Social Security) Convention, 1962:

Article 1

In this Convention—

(a) the term "legislation" includes any social security rules as well as laws and regulations;

(b) the term "benefits" refers to all benefits, grants and pensions, including any supplements or increments;

(c) the term "benefits granted under transitional schemes" means either benefits granted to persons who have exceeded a prescribed age at the date when the legislation applicable came into force, or benefits granted as a transitional measure in consideration of events occurring or periods completed outside the present boundaries of the territory of a Member;

d) käsitteellä "hautausavustus" tarkoitetaan kuolemantapauksen sattuessa maksettavaa kertakaikkista suoritusta;

e) käsitteellä "asuinpaikka" tarkoitetaan vakinaista asuinpaikkaa;

f) käsitteellä "määrätty" tarkoitetaan edellä a) kohdassa määritellyssä kansallisessa lainsäädännössä tai sen nojalla määrättyä;

g) käsitteellä "pakolainen" on se merkitys, joka sille on annettu 28 päivänä heinäkuuta 1951 tehdyn pakolaisten asemaa koskevan sopimuksen 1 artiklassa;

h) käsitteellä "kansalaisuudeton henkilö" on se merkitys, joka sille on annettu 28 päivänä syyskuuta 1954 tehdyn, kansalaisuudettomien henkilöiden asemaa koskevan sopimuksen 1 artiklassa.

2 artikla

1. Kukin jäsenvaltio voi hyväksyä tämän yleissopimuksen velvoitukset yhden tai useamman jäljempänä luetellun sosiaaliturvan alan osalta, jota tai joita varten sillä on olemassa sen alueella asuviin maan omiin kansalaisiin todella sovellettava lainsäädäntö:

a) lääkintähuolto;

b) rahasuoritukset sairauden johdosta;

c) raskauden ja synnytyksen johdosta myönnettävät edut;

d) työkyvyttömyyden johdosta myönnettävät edut;

e) vanhuuden johdosta myönnettävät edut;

f) jälkeenjääneille myönnettävät edut;

g) työvammatapauksissa myönnettävät edut;

h) työttömyyden johdosta myönnettävät edut; ja

i) perheavustukset.

2. Jäsenvaltion, johon nähden tämä yleissopimus on voimassa, on noudatettava sopimuksen määräyksiä sen sosiaaliturvan alan tai niiden sosiaaliturvan alojen osalta, joiden osalta se on hyväksynyt sopimuksen velvoitukset.

3. Jäsenvaltion on ratifiointissaan ilmoitettava, minkä sosiaaliturvan alan tai alojen osalta se hyväksyy yleissopimuksen velvoitukset.

4. Yleissopimuksen ratifioinut jäsenvaltio voi myöhemmin ilmoittaa Kansainvälisen työtoimiston pääjohtajalle, että se hyväksyy sopimuksen velvoitukset yhden tai useamman ratifiointissa mainitsemattoman alan osalta.

(d) the term "death grant" means any lump sum payable in the event of death;

(e) the term "residence" means ordinary residence;

(f) the term "prescribed" means determined by or in virtue of national legislation as defined in subparagraph (a) above;

(g) the term "refugee" has the meaning assigned to it in Article 1 of the Convention relating to the Status of Refugees of 28 July 1951;

(h) the term "stateless person" has the meaning assigned to it in Article 1 of the Convention relating to the Status of Stateless Persons of 28 September 1954.

Article 2

1. Each Member may accept the obligations of this Convention in respect of any one or more of the following branches of social security for which it has in effective operation legislation covering its own nationals within its own territory:

(a) medical care;

(b) sickness benefit;

(c) maternity benefit;

(d) invalidity benefit;

(e) old-age benefit;

(f) survivors' benefit;

(g) employment injury benefit;

(h) unemployment benefit; and

(i) family benefit.

2. Each Member for which this Convention is in force shall comply with its provisions in respect of the branch or branches of social security for which it has accepted the obligations of the Convention.

3. Each Member shall specify in its ratification in respect of which branch or branches of social security it accepts the obligations of this Convention.

4. Each Member which has ratified this Convention may subsequently notify the Director-General of the International Labour Office that it accepts the obligations of the Convention in respect of one or more branches of social security not already specified in its ratification.

5. Tämän artiklan 4 momentissa tarkoitettuja ilmoituksia on pidettävä ratifiointin osina ja niillä on ilmoituspäivästä lukien katsottava olevan sama vaikutus kuin ratifiointilla.

6. Tämän yleissopimuksen soveltamista varten tulee jäsenvaltion, joka hyväksyy sopimuksen velvoitukset jonkin sosiaaliturvan alan osalta ja jolla on jäljempänä a) tai b) kohdissa mainitun tyyppisiä etuuksia edellyttäviä lakeja, ilmoittaa Kansainvälisen työtoimiston pääjohtajalle, mitä sen lainsäädännössä määrättyjä etuuksia se pitää

a) etuuksina, joiden myöntäminen on riippumaton sekä suojaa saavien henkilöiden tai heidän työnantajansa välittömästä osallistumisesta rahoitukseen että tietyn pituisesta työssäolokaudesta; tai

b) siirtymäkauden järjestelmän perusteella myönnettyinä etuuksina.

7. Tämän artiklan 6 momentissa tarkoitettu ilmoitus on tehtävä ratifiointin tai tämän artiklan 4 momentin mukaisesti annetun ilmoituksen yhteydessä sekä myöhemmin hyväksyttyjen lakien osalta kolmen kuukauden kuluessa niiden hyväksymisestä.

3 artikla

1. Kunkin jäsenvaltion, johon nähden tämä yleissopimus on voimassa, on myönnettävä alueellaan toisen sellaisen jäsenvaltion, johon nähden yleissopimus niin ikään on voimassa, kansalaisille lainsäädännössään samanlainen sosiaaliturva kuin omille kansalaisilleen sekä sosiaaliturvan piiriin että etuuksien saantioikeuteen nähden kullakin sosiaaliturvan alalla, jonka osalta jäsenvaltio on hyväksynyt yleissopimuksen velvoitukset.

2. Samanlainen sosiaaliturva on lisäksi jälkeenjääneille annettavien etujen osalta myönnettävä sellaisen jäsenvaltion kansalaisten jälkeenjääneille näiden kansallisuudesta riippumatta, johon nähden yleissopimus on voimassa.

3. Jäsenvaltio ei ole velvollinen soveltamaan tämän artiklan edellisten momenttien määräyksiä tietyn sosiaaliturvan alan etuuksien osalta sellaisen toisen jäsenvaltion kansalaisiin, joka, vaikka sillä on tätä alaa koske-

5. The undertakings referred to in paragraph 4 of this Article shall be deemed to be an integral part of the ratification and to have the force of ratification as from the date of notification.

6. For the purpose of the application of this Convention, each Member accepting the obligations thereof in respect of any branch of social security which has legislation providing for benefits of the type indicated in clause (a) or (b) below shall communicate to the Director-General of the International Labour Office a statement indicating the benefits provided for by its legislation which it considers to be—

(a) benefits other than those the grant of which depends either on direct financial participation by the persons protected or their employer, or on a qualifying period of occupational activity; or

(b) benefits granted under transitional schemes.

7. The communication referred to in paragraph 6 of this Article shall be made at the time of ratification or at the time of notification in accordance with paragraph 4 of this Article; as regards any legislation adopted subsequently, the communication shall be made within three months of the date of the adoption of such legislation.

Article 3

1. Each Member for which this Convention is in force shall grant within its territory to the nationals of any other Member for which the Convention is in force equality of treatment under its legislation with its own nationals, both as regards coverage and as regards the right to benefits, in respect of every branch of social security for which it has accepted the obligations of the Convention.

2. In the case of survivors' benefits, such equality of treatment shall also be granted to the survivors of the nationals of a Member for which the Convention is in force, irrespective of the nationality of such survivors.

3. Nothing in the preceding paragraphs of this Article shall require a Member to apply the provisions of these paragraphs, in respect of the benefits of a specified branch of social security, to the nationals of

vaa lainsäädäntöä, ei myönnä tällä alalla samaa sosiaaliturvaa ensiksi mainitun jäsenvaltion kansalaisille.

4 artikla

1. Sama sosiaaliturva etuuksien saantiin nähden on myönnettävä asettamatta asuinpaikkaehtoa. Määrätyn alan etuuksien osalta voidaan kuitenkin saman sosiaaliturvan myöntämiselle asettaa asuinpaikkaehto, milloin on kysymys sellaisen jäsenvaltion kansalaisista, jonka lainsäädännössä tämän alan etuuksien myöntäminen on määrätty riippuvaksi sen alueella asumisesta.

2. Tämän artiklan 1 momentin määräyksistä huolimatta voidaan 2 artiklan 6 a) momentissa mainittujen etuuksien myöntäminen, lukuun ottamatta lääkintähuoltoa, sairauden johdosta myönnettäviä rahasuorituksia, työvammatapauksissa myönnettäviä etuja ja perhevastuuksia tehdä riippuvaksi siitä, että edunsaaja on asunut, tai, kun on kysymys jälkeenjääneelle maksettavasta etuudesta, vainaja oli asunut sen jäsenvaltion alueella, jonka lainsäädännön nojalla etuus on suoritettava, määrätyn ajan, jota ei saa määrätä pitemmäksi kuin

a) kuudeksi etuuden myöntämistä koskevaa anomusta välittömästi edeltäväksi kuukaudeksi raskauden ja synnytyksen sekä työttömyyden johdosta annettavien etujen osalta;

b) viideksi peräkkäiseksi vuodeksi, jotka välittömästi edeltävät työkyvyttömyyden johdosta myönnettäviä etuja koskevaa hakemusta tai, kun on kysymys jälkeenjääneille maksettavasta avustuksesta, kuolemantapauksista;

c) kymmeneksi vuodeksi luettuna 18 vuoden iästä, joista viisi peräkkäistä vuotta välittömästi ennen hakemuksen tekemistä, kun on kysymys vanhuuden johdosta myönnettävistä eduista.

3. Siirtymäkauden järjestelmän mukaan myönnettävistä etuuksista voidaan antaa erityisiä määräyksiä.

4. Asianomaisten jäsenvaltioiden on tarvittaessa erityisjärjestelyin sovittava siitä, mihin toimenpiteisiin on ryhdyttävä sen estämiseksi, ettei samoja etuuksia suoritettaisi useammalta taholta.

another Member which has legislation relating to that branch but does not grant equality of treatment in respect thereof to the nationals of the first Member.

Article 4

1. Equality of treatment as regards the grant of benefits shall be accorded without any condition of residence: Provided that equality of treatment in respect of the benefits of a specified branch of social security may be made conditional on residence in the case of nationals of any Member the legislation of which makes the grant of benefits under that branch conditional on residence on its territory.

2. Notwithstanding the provisions of paragraph 1 of this Article, the grant of the benefits referred to in paragraph 6 (a) of Article 2—other than medical care, sickness benefit, employment injury benefit and family benefit—may be made subject to the condition that the beneficiary has resided on the territory of the Member in virtue of the legislation of which the benefit is due, or, in the case of a survivor, that the deceased had resided there, for a period which shall not exceed—

(a) six months immediately preceding the filing of claim, for grant of maternity benefit and unemployment benefit;

(b) five consecutive years immediately preceding the filing of claim, for grant of invalidity benefit, or immediately preceding death, for grant of survivors' benefit;

(c) ten years after the age of 18, which may include five consecutive years immediately preceding the filing of claim, for grant of old-age benefit.

3. Special provisions may be prescribed in respect of benefits granted under transitional schemes.

4. The measures necessary to prevent the cumulation of benefits shall be determined, as necessary, by special arrangements between the Members concerned.

5 artikla

1. Sen lisäksi, mitä 4 artiklassa on määrätty, on jäsenvaltion, joka on hyväksynyt tämän yleissopimuksen velvoitukset yhden tai useamman tässä artiklassa mainitun sosiaaliturvan alan osalta, turvattava sekä omille kansalaisilleen että vastaavan alan tai vastaavien alojen velvoitukset hyväksyneen toisen jäsenvaltion kansalaisille näiden asuessa ulkomailla, työkyvyttömyysetujen, vanhuusetujen, jälkeenjääneille maksettavien etujen ja hautausavustusten samoin kuin työvammaeläkkeiden suorittaminen huomioon ottaen toimenpiteet, joihin tässä tarkoituksessa on tarpeen mukaan ryhdyttävä 8 artiklan määräysten mukaisesti.

2. Edunsaajan asuessa ulkomailla voidaan 2 artiklan 6 a) momentissa tarkoitettujen työkyvyttömyys- ja vanhuusetujen samoin kuin jälkeenjääneille myönnettävien etujen suorittaminen tehdä riippuvaksi siitä, että asianomaiset jäsenvaltiot osallistuvat oikeuksien säilyttämisjärjestelmään sen mukaan kuin 7 artiklassa on määrätty.

3. Tämän artiklan määräykset eivät koske siirtymäkauden järjestelmien nojalla myönnettäviä etuuksia.

6 artikla

Sen lisäksi mitä 4 artiklassa on määrätty, on jäsenvaltion, joka on hyväksynyt tämän yleissopimuksen velvoitukset perheavustusten osalta, turvattava sekä omille kansalaisilleen että muiden, tämän sopimuksen velvoitukset saman alan osalta hyväksyneiden jäsenvaltioiden kansalaisille perhe- ja lapsilisien myöntäminen lapsista, jotka asuvat jonkin tällaisen jäsenvaltion alueella, sellaisin ehdoin ja niissä rajoissa, joista asianomaiset jäsenvaltiot sopivat keskenään.

7 artikla

1. Jäsenvaltioiden, joihin nähden tämä yleissopimus on voimassa, tulee asianomaisten jäsenvaltioiden kesken 8 artiklan mukaisesti sovituin ehdoin pyrkiä kaikkien niiden sosiaaliturvan alojen osalta, joiden suhteen asianomaiset jäsenvaltiot ovat hyväksyneet yleissopimuksen velvoitukset, osallistumaan sellaisten saavutettujen tai syntymässä olevien oikeuksien säilyttämisjärjestelmään, jotka niiden lainsäädännössä tunnustetaan

Article 5

1. In addition to the provisions of Article 4, each Member which has accepted the obligations of this Convention in respect of the branch or branches of social security concerned shall guarantee both to its own nationals and to the nationals of any other Member which has accepted the obligations of the Convention in respect of the branch or branches in question, when they are resident abroad, provision of invalidity benefits, old-age benefits, survivors' benefits and death grants, and employment injury pensions, subject to measures for this purpose being taken, where necessary, in accordance with Article 8.

2. In case of residence abroad, the provision of invalidity, old-age and survivors' benefits of the type referred to in paragraph 6 (a) of Article 2 may be made subject to the participation of the Members concerned in schemes for the maintenance of rights as provided for in Article 7.

3. The provisions of this Article do not apply to benefits granted under transitional schemes.

Article 6

In addition to the provisions of Article 4, each Member which has accepted the obligations of this Convention in respect of family benefit shall guarantee the grant of family allowances both to its own nationals and to the nationals of any other Member which has accepted the obligations of this Convention for that branch, in respect of children who reside on the territory of any such Member, under conditions and within limits to be agreed upon by the Members concerned.

Article 7

1. Members for which this Convention is in force shall, upon terms being agreed between the Members concerned in accordance with Article 8, endeavour to participate in schemes for the maintenance of the acquired rights and rights in course of acquisition under their legislation of the nationals of Members for which the Convention is in force, for all branches of social security in respect of which the Members concerned

sellaisten jäsenvaltioiden kansalaisille, joihin näiden yleissopimus on voimassa.

2. Erityisesti on tällaisessa järjestelmässä oikeuksien saavuttamista, säilyttämistä tai takaisin saamista sekä etuuksien laskemista silmällä pitäen määrättävä laskettavaksi yhteen vakuutus-, työssäolo- tai asumis- sekä muut niihin verrattavissa olevat kaudet.

3. Täten määrättyjen työkyvyttömyys- ja vanhuusetujen samoin kuin jälkeensijain myönnettävien etujen kustannukset on joko jaettava järjestelmään osallistuvien jäsenvaltioiden kesken tai määrättävä sen jäsenvaltion vastattaviksi, jonka alueella edunsaajat asuvat, sen mukaan kuin asianomaiset jäsenvaltiot ovat sopineet.

8 artikla

Jäsenvaltiot, joihin näiden tämä yleissopimus on voimassa, voivat täyttää 5 ja 7 artikloista johtuvat velvoituksensa joko ratifioimalla vuoden 1935 siirtolaisten eläkeoikeuksien säilyttämistä koskevan sopimuksen tai soveltamalla tämän sopimuksen määräyksiä keskinäisen sopimuksen perusteella tahi tekemällä kahden tai useamman valtion välisiä muita sopimuksia, jotka takaavat näiden velvoitusten noudattamisen.

9 artikla

Jäsenvaltiot voivat poiketa tästä yleissopimuksesta keskinäisin sopimuksin edellyttäen, että tällaiset sopimukset eivät vaikuta muiden jäsenvaltioiden oikeuksiin ja velvollisuuksiin ja että syntymässä olevien ja saavutettujen oikeuksien säilyttämistä koskevat ehdot määrätään yleisesti ottaen vähintään yhtä edullisiksi kuin tässä yleissopimuksessa on määrätty.

10 artikla

1. Tämän yleissopimuksen määräyksiä on sovellettava pakolaisiin ja kansalaisuudettomiin henkilöihin asettamatta vastavuoroisuusehtoa.

2. Tämä yleissopimus ei koske virkamiehiin tai sodan uhreihin näiden voimassa olevia erityisjärjestelmiä eikä huoltoapuetuja.

3. Tämä yleissopimus ei velvoita jäsenvaltiota soveltamaan sen määräyksiä henkilöihin, joihin kansainvälisten asiakirjojen määräysten perusteella ei sovelleta kansallista sosiaaliturvalainsäädäntöä.

have accepted the obligations of the Convention.

2. Such schemes shall provide, in particular, for the totalisation of periods of insurance, employment or residence and of assimilated periods for the purpose of the acquisition, maintenance or recovery of rights and for the calculation of benefits.

3. The cost of invalidity, old-age and survivors' benefits as so determined shall either be shared among the Members concerned, or be borne by the Member on whose territory the beneficiaries reside, as may be agreed upon by the Members concerned.

Article 8

The Members for which this Convention is in force may give effect to their obligations under the provisions of Articles 5 and 7 by ratification of the Maintenance of Migrants' Pension Rights Convention, 1935, by the application of the provisions of that Convention as between particular Members by mutual agreement, or by any multilateral or bilateral agreement giving effect to these obligations.

Article 9

The provisions of this Convention may be derogated from by agreements between Members which do not affect the rights and duties of other Members and which make provision for the maintenance of rights in course of acquisition and of acquired rights under conditions at least as favourable on the whole as those provided for in this Convention.

Article 10

1. The provisions of this Convention apply to refugees and stateless persons without any condition of reciprocity.

2. This Convention does not apply to special schemes for civil servants, special schemes for war victims, or public assistance.

3. This Convention does not require any Member to apply the provisions thereof to persons who, in accordance with the provisions of international instruments, are exempted from its national social security legislation.

11 artikla

Jäsenvaltioiden, joihin nähden tämä yleissopimus on voimassa, on annettava toisilleen maksuttomasti hallinnollista apua helpottaakseen sopimuksen soveltamista ja asianomaisen sosiaaliturvalainsäädännön täytäntöönpanemista.

12 artikla

1. Tämä yleissopimus ei koske etuja, jotka ovat erääntyneet maksettaviksi ennen kuin sopimus tulee voimaan asianomaiseen jäsenvaltioon nähden sen sosiaaliturvan alan osalta, johon kuuluvana etu on annettava.

2. Siitä, missä laajuudessa yleissopimusta on sovellettava ennen sen voimaantuloa sattuneiden tapahtumien perusteella suoritettaviin etuihin sen jälkeen kun yleissopimuksen määräykset ovat tulleet voimaan asianomaiseen jäsenvaltioon nähden sen sosiaaliturvan alan osalta, johon kuuluvina tällaiset etuudet on maksettava, on määrättävä kahden tai useamman valtion välisellä sopimuksella tai, mikäli sellaista sopimusta ei ole tehty, asianomaisen jäsenvaltion lainsäädännöllä.

13 artikla

Tämän yleissopimuksen ei ole katsottava muuttavan mitään aikaisempaa sopimusta.

14 artikla

Tämän yleissopimuksen viralliset ratifiointit on lähetettävä Kansainvälisen työtoimiston pääjohtajalle rekisteröitäviksi.

15 artikla

1. Tämä yleissopimus sitoo vain niitä Kansainvälisen työjärjestön jäsenvaltioita, joiden ratifiointit pääjohtaja on rekisteröinyt.

2. Tämä yleissopimus tulee voimaan 12 kuukauden kuluttua siitä päivästä, jolloin pääjohtaja on rekisteröinyt kahden jäsenvaltion ratifiointit.

3. Sen jälkeen tämä yleissopimus tulee voimaan kunkin jäsenvaltion osalta 12 kuukauden kuluttua siitä päivästä, jolloin sen ratifiointi on rekisteröity.

16 artikla

1. Tämän yleissopimuksen ratifioinut jäsenvaltio voi kymmenen vuoden kuluttua siitä

Article 11

The Members for which this Convention is in force shall afford each other administrative assistance free of charge with a view to facilitating the application of the Convention and the execution of their respective social security legislation.

Article 12

1. This Convention does not apply to benefits payable prior to the coming into force of the Convention for the Member concerned in respect of the branch of social security under which the benefit is payable.

2. The extent to which the Convention applies to benefits attributable to contingencies occurring before its coming into force for the Member concerned in respect of the branch of social security under which the benefit is payable thereafter shall be determined by multilateral or bilateral agreement or in default thereof by the legislation of the Member concerned.

Article 13

This Convention shall not be regarded as revising any existing Convention.

Article 14

The formal ratifications of this Convention shall be communicated to the Director-General of the International Labour Office for registration.

Article 15

1. This Convention shall be binding only upon those Members of the International Labour Organisation whose ratifications have been registered with the Director-General.

2. It shall come into force twelve months after the date on which the ratifications of two Members have been registered with the Director-General.

3. Thereafter, this Convention shall come into force for any Member twelve months after the date on which its ratification has been registered.

Article 16

1. A Member which has ratified this Convention may denounce it after the expi-

päivästä, jolloin sopimus ensiksi tuli voimaan, sanoa sen irti kirjelmällä, joka lähetetään Kansainvälisen työtoimiston pääjohtajan rekisteröitäväksi. Irtisanominen ei tule voimaan ennen kuin vuoden kuluttua sen rekisteröimisestä.

2. Tämän yleissopimuksen ratifioinut jäsenvaltio, joka ei vuoden kuluessa edellisessä momentissa mainitun kymmenen vuoden määräajan päättymisestä käytä tässä artiklassa määrättyä irtisanomisoikeutta, on sidottu sopimukseen uudeksi kymmenvuotiskaudeksi ja voi sen jälkeen tässä artiklassa määrätyn ehdoin sanoa irti sopimuksen kunkin kymmenvuotiskauden päätyttyä.

17 artikla

1. Kansainvälisen työtoimiston pääjohtajan on annettava Kansainvälisen työjärjestön jäsenvaltioille tieto kaikista järjestön jäsenvaltioiden hänelle ilmoittamista ratifioinneista ja irtisanomisista.

2. Ilmoittaessaan järjestön jäsenvaltioille toisen hänelle ilmoitetun ratifiointin rekisteröimisestä pääjohtajan on kiinnitettävä jäsenvaltioiden huomio yleissopimuksen voimaantulopäivään.

18 artikla

Kansainvälisen työtoimiston pääjohtajan on annettava kaikista edellisten artiklojen mukaisesti rekisteröimistään ratifioinneista ja irtisanomisista Yhdistyneiden Kansakuntien pääsihteerille täydelliset tiedot Yhdistyneiden Kansakuntien peruskirjan 102 artiklan mukaista rekisteröintiä varten.

19 artikla

Kansainvälisen työtoimiston hallintoneuvoston on, milloin se katsoo tarpeelliseksi, annettava yleiselle konferenssille tämän yleissopimuksen soveltamista koskeva selostus sekä tutkittava, onko aihetta ottaa konferenssin työjärjestykseen kysymys sopimuksen täydellisestä tai osittaisesta muuttamisesta.

ration of ten years from the date on which the Convention first comes into force, by an act communicated to the Director-General of the International Labour Office for registration. Such denunciation shall not take effect until one year after the date on which it is registered.

2. Each Member which has ratified this Convention and which does not, within the year following the expiration of the period of ten years mentioned in the preceding paragraph, exercise the right of denunciation provided for in this Article, will be bound for another period of ten years and, thereafter, may denounce this Convention at the expiration of each period of ten years under the terms provided for in this Article.

Article 17

1. The Director-General of the International Labour Office shall notify all Members of the International Labour Organisation of the registration of all ratifications and denunciations communicated to him by the Members of the Organisation.

2. When notifying the Members of the Organisation of the registration of the second ratification communicated to him, the Director-General shall draw the attention of the Members of the Organisation to the date upon which the Convention will come into force.

Article 18

The Director-General of the International Labour Office shall communicate to the Secretary-General of the United Nations for registration in accordance with Article 102 of the Charter of the United Nations full particulars of all ratifications and acts of denunciation registered by him in accordance with the provisions of the preceding Articles.

Article 19

At such times as it may consider necessary the Governing Body of the International Labour Office shall present to the General Conference a report on the working of this Convention and shall examine the desirability of placing on the agenda of the Conference the question of its revision in whole or in part.

20 artikla

1. Mikäli konferenssi hyväksyy uuden yleissopimuksen, joka kokonaan tai osittain muuttaa tämän yleissopimuksen, eikä uusi yleissopimus määrää toisin, niin

a) kun jäsenvaltio ratifioi uuden muutetun yleissopimuksen, aiheutuu tästä välittömästi *ipso jure* tämän yleissopimuksen irtisanominen 16 artiklan määräyksistä riippumatta, kun uusi muutettu yleissopimus tulee voimaan;

b) sen jälkeen kun uusi muutettu yleissopimus on tullut voimaan, eivät jäsenvaltiot enää voi ratifioida tätä yleissopimusta.

2. Tämä yleissopimus jää kuitenkin nykyisen muotoisena ja sisältöisenä voimaan niiden jäsenvaltioiden osalta, jotka ovat sen ratifioineet, mutta eivät ole ratifioineet muutettua yleissopimusta.

21 artikla

Tämän yleissopimuksen englannin- ja ranskankieliset tekstit ovat kumpikin yhtä todistusvoimaiset.

Article 20

1. Should the Conference adopt a new Convention revising this Convention in whole or in part, then, unless the new Convention otherwise provides—

(a) the ratification by a Member of the new revising Convention shall *ipso jure* involve the immediate denunciation of this Convention, notwithstanding the provisions of Article 16 above, if and when the new revising Convention shall have come into force;

(b) as from the date when the new revising Convention comes into force this Convention shall cease to be open to ratification by the Members.

2. This Convention shall in any case remain in force in its actual form and content for those Members which have ratified it but have not ratified the revising Convention.

Article 21

The English and French versions of the text of this Convention are equally authoritative.

Yleissopimus (N:o 117), joka koskee sosiaalipolitiikan perustavoitteita ja -vaatimuksia.

Kansainvälisen työjärjestön yleinen konferenssi,

aloitettuaan Kansainvälisen työtoimiston hallintoneuvoston kokoonkutsutun Genevessä 6 päivänä kesäkuuta 1962 neljänneksikymmenennen kuuden istuntokautensa ja

päätettyään hyväksyä eräitä sosiaalipolitiikkaa (emämaahan kuulumattomilla alueilla) koskevan vuoden 1947 sopimuksen muuttamista tarkoittavia ehdotuksia, mikä kysymys on istuntokauden päiväjärjestyksen kymmenentenä kohtana, lähinnä siinä tarkoituksessa, että itsenäiset valtiot voisivat jatkuvasti soveltaa sopimusta tai ratifioida sen, sekä ollen sitä mieltä,

että nämä ehdotukset on laadittava kansainvälisen yleissopimuksen muotoon,

että taloudellisen kehityksen tulee olla sosiaalisen edistyksen pohjana,

että on kaikin tavoin pyrittävä kansainvälisellä alueellisella tai kansallisella pohjalla varmistamaan väestön etujen turvaamiseksi tarvittavien varojen ja teknisen avun antaminen,

että siellä, missä se on asianmukaista, on ryhdyttävä kansainvälisiin, alueellisiin tai kansallisiin toimenpiteisiin sellaisten kauppaehtojen aikaansaamiseksi, jotka edistävät tehokasta tuotantoa ja tekevät mahdolliseksi kohtuullisen elintason ylläpitämisen, että on sopivalla tavalla ryhdyttävä kaikkiin käytännössä mahdollisiin kansainvälisiin, alueellisiin ja kansallisiin toimenpiteisiin parannusten aikaansaamiseksi muun muassa kansanterveys-työssä, asunto-oloissa, ravitsemuksessa, opetuksessa, lastenhuollossa, naisten asemassa, työehdoissa, palkansaajien ja

itsenäisten yrittäjien palkkauksessa, muuttavien työntekijöiden suojelussa, sosiaaliturvassa, julkisten palvelusten ta-
sossa sekä yleensä tuotannossa, ja että on ryhdyttävä kaikkiin mahdollisiin toimenpiteisiin, jotta väestö tehokkaasti saataisiin kiinnostumaan sosiaalista edistystä tarkoittavien toimenpiteiden suunnittelusta ja täytäntöönpanosta sekä osallistumaan siihen,

hyväksyy tänä 22 päivänä kesäkuuta 1962 seuraavan yleissopimuksen, jonka nimenä on: "Sosiaalipolitiikan perustavoitteita ja -vaatimuksia koskeva yleissopimus, 1962":

I osa. Yleisiä periaatteita

1 artikla

1. Kaikella politiikalla on ensi sijassa pyrittävä väestön hyvinvointiin ja kehittämiseen samoin kuin sen sosiaalista edistystä koskevien toiveiden tukemiseen.

2. Yleistä politiikkaa suunniteltaessa on asianmukaisesti otettava huomioon sen vaikutus väestön hyvinvointiin.

II osa. Elintason kohottaminen

2 artikla

Taloudellista kehittämistä suunniteltaessa on elintason kohottamista pidettävä päätavoitteena.

3 artikla

1. Taloudellista kehittämistä suunniteltaessa on ryhdyttävä kaikkiin mahdollisiin toimenpiteisiin, että tällainen kehittäminen tapahtuisi rinnan asianomaisten yhdyskuntien terveen kehityksen kanssa.

2. Erityisesti on yritettävä välttää perheiden ja muiden perinteellisten sosiaalisten yksiköiden pirstoutumista esimerkiksi:

a) tutkimalla tarkoin muuttoliikkeiden syitä ja seurauksia ja tarvittaessa ryhtymällä asian vaatimiin toimenpiteisiin;

b) edistämällä yhdyskuntasuunnittelua siellä, missä taloudellisen kehittämisen seurauksena väestöä kerääntyy runsaasti samalle paikkakunnalle;

c) estämällä väestöä liiaksi ahtaumasta kaupunkialueille ja saneeraamalla liian tiheästi asutetut kaupunkialueet;

d) parantamalla maaseudun elinehtoja ja perustamalla sopivaa teollisuutta sellaisille maaseutupaikkakunnille, joilla on saatavissa riittävästi työvoimaa.

4 artikla

Tuotantotehon lisäämiseksi ja maanviljelijäväestön elintason kohottamiseksi tulee asianomaisten viranomaisten harkita seuraavia toimenpiteitä:

a) jatkuvan velkaantumisen syiden poistamista mahdollisimman laajassa mitassa;

b) muille kuin maanviljelijöille tapahtuvan viljelysmaiden luovuttamisen valvontaa, niin että luovuttaminen sallitaan vain silloin kun se on maan edun mukaista;

c) asianmukaisen lainsäädännön avulla taapahtuvaa maan ja muiden luonnonvarojen omistusoikeuden ja käytön valvontaa sen turvaamiseksi, että maita ja luonnonvaroja käytetään maan asukkaiden hyväksi ja että perityt oikeudet otetaan asianmukaisesti huomioon;

d) vuokraus- ja työehtojen valvontaa, jotta maanvuokraajille ja maataloustyöntekijöille voitaisiin turvata korkein mahdollinen elintaso ja kohtuullinen osuus tuottavuuden lisäyksestä tai hintatason kohoamisesta aiheutuvasta voitosta;

e) tuotanto- ja jakelukustannusten supistamista kaikin mahdollisin tavoin erityisesti perustamalla, tukemalla ja avustamalla tuottajien ja kuluttajien osuuskuntia.

5 artikla

1. On ryhdyttävä toimenpiteisiin sellaisten elinehtojen turvaamiseksi itsenäisille yrittäjille ja palkansaajille, jotka antavat heille mahdollisuuden omilla ponnistuksillaan ko-

hottaa elintasoaan ja takaavat vähimmäiselintason, joka, senjälkeen kun siitä on neuvoteltu edustavien työnantaja- ja työntekijäjärjestöjen kanssa, on määrätty virallisilla elinehtojen tutkimuksilla.

2. Vähimmäistasoa määrättäessä on otettava huomioon työntekijöiden perheiden välttämättömät tarpeet, kuten ruoka ja sen ravintoarvo, asunto, vaatetus, lääkintähuolto ja opetus.

III osa. Muuttavia työntekijöitä koskevia määräyksiä

6 artikla

Milloin työolosuhteet edellyttävät työntekijän asumista kotipaikkakunnan ulkopuolella, on työehtoja määrättäessä otettava huomioon heidän perhe-elämänsä koskevat tavanmukaiset vaatimukset.

7 artikla

Milloin jonkin alueen työvoimaa tilapäisesti käytetään toisella alueella, on ryhdyttävä toimenpiteisiin, joilla helpotetaan työntekijän palkan ja säästöjen jonkin osan lähettämistä viimeksi mainitulta alueelta sille alueelle, mistä työntekijät ovat tulleet.

8 artikla

1. Milloin jonkin maan työvoimaa käytetään toisen maan hallinnon alaisella alueella, näiden maiden asianomaisten viranomaisten on, mikäli se on tarpeellista tai toivottavaa, tehtävä sopimus sellaisten kummankin etua koskevien kysymysten järjestämiseksi, joita saattaa syntyä sovellettaessa tätä yleissopimusta.

2. Tällaisessa sopimuksessa on määrättävä, että muuttavan työntekijän tulee saada vähintään sama suoja ja samat edut kuin työpaikka-alueella asuvien työntekijöidenkin.

3. Sopimuksessa on määrättävä ryhdyttäväksi järjestelyihin, joiden avulla työntekijä voi lähettää osan palkastaan ja säästöistään kotiinsa.

9 artikla

Milloin työntekijät ja heidän perheensä muuttavat alueelta, jolla elinkustannukset ovat alhaiset, alueelle, jossa ne ovat korkeammat, on otettava huomioon muuton aiheuttama elinkustannusten nousu.

IV osa. Työntekijäin palkat ja niihin liittyvät kysymykset

10 artikla

1. On edistettävä vähimmäispalkkojen määräämistä työehtosopimuksilla, joista sovi-taan asianomaisia työntekijöitä edustavien ammattiyhdistysten ja työnantajien tai heidän järjestöjensä välillä vapaasti käydyillä neuvotteluilla.

2. Milloin ei ole olemassa tehokasta menettelyä vähimmäispalkkojen määräämiseksi työehtosopimuksin, on ryhdyttävä tarpeellisiin toimenpiteisiin vähimmäispalkkaperusteiden määräämiseksi neuvottelemalla työnantajien ja työntekijöiden edustajien kanssa, näihin edustajiin luettuna heidän asianomaisten järjestöjensä edustajat, mikäli sellaisia järjestöjä on.

3. On ryhdyttävä tarpeellisiin toimenpiteisiin sen varmistamiseksi, että asianomaiset työnantajat ja työntekijät saavat tiedon voimassa olevista vähimmäispalkkaperusteista ja että palkat maksetaan vähintään näiden perusteiden mukaisesti silloin kun niitä on sovellettava.

4. Työntekijällä, johon sovelletaan vähimmäispalkkaperusteita ja joka niiden voimaantulon jälkeen on saanut pienempää palkkaa kuin nämä perusteet edellyttävät, tulee olla oikeus tuomioistuimessa tai muulla lainmukaisella menettelyllä vaatia vähimmäispalkan ja hänen saamansa palkan erotuksen maksamista lainsäädännössä määrättävän ajan kuluessa.

11 artikla

1. On ryhdyttävä tarpeellisiin toimenpiteisiin ansaittujen palkkojen asianmukaisen maksamisen varmistamiseksi ja työnantajat on velvoitettava pitämään luetteloa maksetuista palkoista, antamaan työntekijöille palkanmaksutodistukset ja ryhtymään muihin asianmukaisiin toimenpiteisiin tarpeellisen tarkkailun helpottamiseksi.

2. Palkanmaksussa on säännönmukaisesti käytettävä vain laillista maksuvälinettä.

3. Palkka on säännönmukaisesti maksettava suoraan työntekijälle.

4. Työntekijälle hänen suorittamastaan työstä kuuluvan palkan maksaminen osittain tai kokonaan alkoholi- tai muina päihdyttävänä juomina on kielletty.

5. Palkkaa ei saada maksaa anniskelupaikoissa tai myymälöissä, ellei ole kysymys siellä palveluksessa olevista työntekijöistä.

6. Jollei paikallinen tapa, jonka työntekijät asianomaisen viranomaisen käsityksen mukaan haluavat säilyttää, edellytä muuta, on palkka maksettava säännöllisesti sellaisin väliajoin, jotka ovat omiaan vähentämään palkansaajien velkaantumisvaaraa.

7. Milloin ruoka, asunto, vaatetus ja muut välttämättömät tarvikkeet ja palvelukset sisältyvät palkkaan, on asianomaisen viranomaisen ryhdyttävä kaikkiin mahdollisiin toimenpiteisiin varmistuakseen siitä, että ne ovat riittävät ja että niiden raha-arvo on oikein määrätty.

8. On ryhdyttävä kaikkiin mahdollisiin toimenpiteisiin:

a) työntekijäin saattamiseksi tietoisiksi palkkaa koskevista oikeuksistaan;

b) luvattomien palkanpidätysten estämiseksi; ja

c) niiden määrien rajoittamiseksi oikeaan raha-arvoonsa, jotka saadaan pidättää palkasta korvauksena palkkaan sisältyvistä tarvikkeista ja palveluksista.

12 artikla

1. Asianomaisen viranomaisen on määrättävä palkkaennakkojen korkeimmat määrät ja niiden takaisinmaksutapa.

2. Asianomaisen viranomaisen on asetettava yläraja sille palkkaennakolle, joka voidaan maksaa työntekijälle, kun hän ottaa työpaikan; sallitun ennakon suuruus on selvästi ilmoitettava työntekijälle.

3. Asianomaisen viranomaisen määräämän rahamäärän ylittävää ennakkoa ei voida laillisesti vaatia takaisin maksettavaksi eikä sitä voida pidättää työntekijälle myöhemmin maksettavaksi lankeavasta palkasta.

13 artikla

1. On edistettävä vapaaehtoisen säästämisen muotoja palkansaajien ja itsenäisten yrittäjien keskuudessa.

2. Palkansaajien ja itsenäisten yrittäjien suojelemiseksi koronkiskomiselta on ryhdyttävä kaikkiin mahdollisiin toimenpiteisiin erityisesti pyrkimällä alentamaan lainankorkoa, valvomalla rahanlainaajien toimintaa ja lisäämällä mahdollisuuksia saada lainaa sopi-

viksi katsottaviin tarkoituksiin osuustoiminnallisten luottojärjestöjen tai viranomaisten valvonnassa olevien laitosten kautta.

V osa. Rotuun, ihonvärin, sukupuoleen, uskonnolliseen vakaumukseen, heimojäsenyyteen tai ammattiyhdistykseen kuulumiseen perustuvan syrjinnän kieltäminen

14 artikla

1. Sosiaalipolitiikan eräänä päämääränä tulee olla kaiken työntekijöihin rodun, ihonvärin, sukupuolen, uskonnollisen vakaumuksen, heimojäsenyyden tai ammattiyhdistykseen kuulumisen perusteella kohdistuvan syrjinnän lopettaminen mikäli koskee:

- a) työlaissäädäntöä tai työsopimuksia, joiden tulee turvata taloudellisessa suhteessa tasavertainen kohtelu kaikille, jotka laillisesti asuvat tai työskentelevät maassa;
- b) pääsyä julkisen tai yksityisen työnantajan palvelukseen;
- c) työhönotto- ja ylenemisehtoja;
- d) ammattikoulutuksen saamista;
- e) työehtoja;
- f) työterveyttä ja turvallisuutta sekä huoltoa koskevia toimenpiteitä;
- g) kurinpitoa;
- h) osallistumista työehtosopimusneuvotteluihin;

i) palkkaperusteita, jotka on samassa työssä ja samassa yrityksessä määrättävä samanarvoisesta työstä maksettavan saman palkan periaatteen mukaan.

2. On ryhdyttävä kaikkiin mahdollisiin toimenpiteisiin sellaisten palkkatasossa esiintyvien eroavaisuuksien supistamiseksi, jotka johtuvat rotuun, ihonvärin, sukupuoleen, uskonnolliseen vakaumukseen, heimojäsenyyteen tai ammattiyhdistykseen kuulumiseen johtuvasta työntekijöiden syrjinnästä, nostamalla alemmipalkkaisten työntekijäin palkkatasoa.

3. Toisesta maasta oleville työntekijöille, jotka on otettu työhön toiseen maahan, tulisi myöntää heidän palkkansa lisäksi raha- tai luontoisetuja kotipaikkakunnan ulkopuolella olevasta työpaikasta aiheutuvien kohtuullisten henkilökohtaisten tai perheen menojen peittämiseksi.

4. Tämän artiklan määräykset eivät saa estää ryhtymästä toimenpiteisiin, jotka asian-

omainen viranomainen katsoo tarpeelliseksi tai toivottaviksi äitiyssuojelun ja naistyöntekijöiden terveyden, turvallisuuden ja hyvinvoinnin turvaamiseksi.

VI osa. Opetus ja ammattikoulutus

15 artikla

1. Paikallisten olosuhteiden sallimassa mitassa on ryhdyttävä asianmukaisiin toimenpiteisiin laajan opetus-, ammattikoulutus- ja ammattioppijärjestelmän asteittaiseksi kehittämiseksi, jotta kumpaankin sukupuoleen kuuluville lapsille ja nuorille voitaisiin antaa tehokasta valmennusta hyödylliseen ammattiin.

2. Kansallisessa lainsäädännössä on määrättävä oppivelvollisuuden päättymisikä ja työhönpääsyn alin ikäraja ja työehdot.

3. Siinä tarkoituksessa, että lapset voisivat käyttää hyväksi tarjolla olevia opetuksen-saantitilaisuuksia ja ettei alaikäisen työvoiman kysyntä ehkäisisi koululaitoksen kehitystä, on alueilla, missä suurimmalla osalla kouluikäisistä lapsista on riittävät mahdollisuudet opetuksensaantiin, kieltettävä oppivelvollisuusiässä olevien lasten työssäpitäminen koulutyön aikana.

16 artikla

1. Korkean tuottavuuden saavuttamiseksi ammattitaitoa kehittämällä on sopivasti järjestettävä uusien tuotantomenetelmien opetusta.

2. Asianomaisten viranomaisten on järjestettävä tällainen ammattikoulutus tai valvottava sitä neuvoteltuaan sekä sen maan, josta oppilas tulee, että sen maan, missä koulutus annetaan, työnantaja- ja työntekijäjärjestöjen kanssa.

VII osa. Loppumääräyksiä

17 artikla

Tämän yleissopimuksen viralliset ratifioinnit on lähetettävä Kansainvälisen työtoimiston pääjohtajalle rekisteröitäviksi.

18 artikla

1. Tämä yleissopimus sitoo vain niitä Kansainvälisen työjärjestön jäsenvaltioita, joiden ratifioinnit pääjohtaja on rekisteröinyt.

2. Tämä yleissopimus tulee voimaan 12 kuukauden kuluttua siitä päivästä, jolloin pääjohtaja on rekisteröinyt kahden jäsenvaltion ratifiointit.

3. Sen jälkeen tämä yleissopimus tulee voimaan kunkin jäsenvaltion osalta 12 kuukauden kuluttua siitä päivästä, jolloin sen ratifiointi on rekisteröity.

19 artikla

Tämän yleissopimuksen voimaantulo ei aiheuta sitä, että sosiaalipoliittikkaa (emämaahan kuulumattomilla alueilla) koskeva sopimus vuodelta 1947 katsottaisiin ipso jure irtisanotuksi minkään sellaisen jäsenvaltion osalta, johon nähden sopimus jatkuvasti on voimassa, eikä myöskään estä ratifioimasta mainittua sopimusta.

20 artikla

1. Tämän yleissopimuksen ratifioinut jäsenvaltio voi kymmenen vuoden kuluttua siitä päivästä, jolloin sopimus ensiksi tuli voimaan, sanoa sen irti kirjelmällä, joka lähetetään Kansainvälisen työtoimiston pääjohtajan rekisteröitäväksi. Irtisanominen ei tule voimaan ennen kuin vuoden kuluttua sen rekisteröimisestä.

2. Tämän yleissopimuksen ratifioinut jäsenvaltio, joka ei vuoden kuluessa edellisessä momentissa mainitun kymmenen vuoden määräajan päättymisestä käytä tässä artiklassa määrättyä irtisanomisoikeutta, on sidottu sopimukseen uudeksi kymmenvuotiskaudeksi ja voi sen jälkeen tässä artiklassa määrättyin ehdoin sanoa irti sopimuksen kunkin kymmenvuotiskauden päättyttyä.

21 artikla

1. Kansainvälisen työtoimiston pääjohtajan on annettava Kansainvälisen työjärjestön jäsenvaltioille tieto kaikista järjestön jäsenvaltioiden hänelle ilmoittamista ratifioinneista ja irtisanomisista.

2. Ilmoittaessaan järjestön jäsenvaltioille toisen hänelle ilmoitetun ratifioinnin rekis-

teröimisestä pääjohtajan on kiinnitettävä jäsenvaltioiden huomio sopimuksen voimaantulopäivään.

22 artikla

Kansainvälisen työtoimiston pääjohtajan on annettava kaikista edellisten artiklojen mukaisesti rekisteröimistään ratifioinneista ja irtisanomisista Yhdistyneiden Kansakuntien pääsihteerille täydelliset tiedot Yhdistyneiden Kansakuntien peruskirjan 102 artiklan mukaista rekisteröintiä varten.

23 artikla

Kansainvälisen työtoimiston hallintoneuvoston on, milloin se katsoo tarpeelliseksi, annettava yleiselle konferenssille tämän yleissopimuksen soveltamista koskeva selostus sekä tutkittava, onko aihetta ottaa konferenssin päiväjärjestykseen kysymys sopimuksen täydellisestä tai osittaisesta muuttamisesta.

24 artikla

1. Mikäli konferenssi hyväksyy uuden yleissopimuksen, joka kokonaan tai osittain muuttaa tämän sopimuksen, eikä uusi sopimus määrää toisin, niin

a) kun jäsenvaltio ratifioi uuden muutetun yleissopimuksen, aiheutuu tästä välittömästi ipso jure tämän sopimuksen irtisanominen 20 artiklan määräyksistä riippumatta, kun uusi muutettu yleissopimus tulee voimaan;

b) sen jälkeen kun uusi muutettu yleissopimus on tullut voimaan, eivät jäsenvaltiot enää voi ratifioida tätä sopimusta.

2. Tämä yleissopimus jää kuitenkin nykyisen muotoisena ja sisältöisenä voimaan niiden jäsenvaltioiden osalta, jotka ovat sen ratifioineet, mutta eivät ole ratifioineet muutettua yleissopimusta.

25 artikla

Tämän yleissopimuksen englannin- ja ranskan-kieliset tekstit ovat kumpikin yhtä todistusvoimaiset.

(Suomennos)

Liite C

Suositus (N:o 116), joka koskee työajan lyhentämistä.

Kansainvälisen työjärjestön yleinen konferenssi,

aloitettuaan Kansainvälisen työtoimiston hallintoneuvoston kokoonkutsutun Genevessä 6 päivänä kesäkuuta 1962 neljänneksikymmenennen kuuden istuntokautensa ja

päättettyään hyväksyä eräitä työaikaa koskevia ehdotuksia, mikä kysymys on istuntokauden päiväjärjestyksen yhdeksäs kohta, sekä

päättettyään, että nämä ehdotukset laaditaan suositukseksi, jonka tarkoituksena on täydentää ja helpottaa työaikaa koskevien kansainvälisten asiakirjojen toimeenpanoa,

osoittamalla ne käytännölliset toimenpiteet, joihin olisi ryhdyttävä työajan asteittaiseksi lyhentämiseksi ottaen huomioon eri maiden taloudellisten ja sosiaalisten olojen erilaisuuden samoin kuin erilaisen kansallisen käytännön työajan ja muiden työehtojen säännöstelyssä,

yleispiirtein viitoittamalla ne menettelmät, joiden avulla nämä käytännölliset toimenpiteet voidaan toteuttaa,

sekä asettamalla 40 tunnin viikon, jota koskeva periaate sisältyy 40 tunnin työviikkoa koskevaan sopimukseen vuodelta 1935, sosiaalisesti normiksi, johon olisi päästävä tarvittaessa asteittain, ja määrittelemällä säännöllisen työajan enimmäispituuden vuoden 1919 (teollisuuden) työaikasopimuksen mukaisesti,

hyväksyy tänä 26 päivänä kesäkuuta 1962 seuraavan suosituksen, jonka nimenä on "Työajan lyhentämistä koskeva suositus, 1962":

I. Yleiset periaatteet

1. Kunkin jäsenvaltion olisi noudatettava sellaista politiikkaa, jolla maan oloihin ja käytäntöön sekä eri teollisuudenalojen olosuhteisiin soveltuvalle tavalla pyritään edistämään säännöllisen työajan asteittaisen ly-

hentämisen periaatteen tunnustamista sen mukaan kuin jäljempänä kohdassa 4 on sanottu.

2. Kunkin jäsenvaltion olisi 4 kohdan mukaisesti edistettävä ja, siinä määrin kuin kansalliset olosuhteet ja käytäntö sallivat, sovellettava säännöllisen työajan asteittaisen lyhentämisen periaatetta tavalla, joka on voimassa olevan tai mahdollisesti käytäntöön otettavan työajan säännöstelyjärjestelmän mukainen.

3. Säännöllisen työajan asteittaisen lyhentämisen periaate voidaan panna täytäntöön lainsäädännöllä tai työehtosopimuksin tahi välimiespäätöksiin taikka yhdistelemällä näitä eri tapoja tai muulla kansallisen käytännön mukaisella ja kansallisiin olosuhteisiin ja kunkin alan tarpeisiin sopivimmalla tavalla.

4. Säännöllistä työaikaa olisi, silloin kun se on tarkoituksenmukaista, asteittain lyhennettävä sellaisen sosiaalisen normin saavuttamiseksi, johon tämän suosituksen johdannossa viitataan, työntekijäin ansioita vähentämättä.

5. Mikäli säännöllisen työviikon pituus ylittää 48 tuntia, olisi heti ryhdyttävä toimenpiteisiin sen alentamiseksi tähän tuntimäärään vähentämättä tällöin työntekijäin ansioita.

6. Mikäli säännöllinen viikottainen työaika on 48 tuntia tai vähemmän, olisi 4 kohdan mukaisesti suunniteltava ja toteutettava työajan asteittaiseen lyhentämiseen tähtäviä toimenpiteitä kunkin maan ja talouselämän kunkin alan erityisiä olosuhteita vastaavalla tavalla.

7. Tällaisiin toimenpiteisiin ryhdyttäessä olisi otettava huomioon:

a) saavutettu taloudellisen kehityksen aste sekä asianomaisen maan mahdollisuudet ottaa käytäntöön lyhennetty työaika aiheuttamatta kokonaistuotannon tai tuottavuuden alenemista, vaarantamatta maan taloudellista kasvua, uusien teollisuuksien kehittämistä tai maan kilpailukykyä kansainvälisessä kaupassa ja luomatta inflaatiopainetta, joka saattaisi johtaa työntekijäin reaalityulon pienenemiseen;

b) jo saavutettu samoin kuin saavutettavissa oleva edistys tuottavuuden lisäämisessä nykyaikaisen tekniikan, automaation ja johtamistaidon avulla;

c) kehitysmaiden tarve parantaa kansan elintasoja; ja

d) talouselämän asianomaisten alojen työnantaja- ja työntekijäjärjestöjen käsitykset niiden tapojen etuoikeusjärjestyksestä, joilla työajan lyhentäminen toteutetaan.

8. 1) Säännöllisen työajan asteittaisen lyhentämisen periaatetta, sellaisena kuin se on ilmaistu 4 kohdassa, voidaan toteuttaa vaihteittain, joita ei tarvitse määrätä kansainvälisellä tasolla.

2) Tämä voi tapahtua:

a) lyhentämällä työaikaa määrättyin väliajoin;

b) ulottamalla periaatteen soveltaminen vähitellen kansantalouden eri aloille tai sektoreille;

c) käyttämällä molempia edellä mainittuja tapoja; tai

d) muilla kansallisiin olosuhteisiin ja talouselämän eri sektoreiden oloihin parhaiten sopivilla tavoilla.

9. Työajan asteittaista lyhentämistä tarkoittavia toimenpiteitä toteutettaessa olisi asetettava etusijalle ne elinkeinoalat ja ammatit, joissa työntekijöiltä vaaditaan erityisen raskaita ruumiillisia tai henkisiä ponnituksia tai joissa he joutuvat alttiiksi terveydellisille vaaroille, erityisesti silloin kun työntekijät pääasiassa ovat naisia ja nuoria henkilöitä.

10. Kunkin jäsenvaltion olisi sopivin väliajoin ilmoitettava Kansainvälisen työtoimiston pääjohtajalle tämän suosituksen soveltamisesta saaduista tuloksista ja annettava samalla kaikki Kansainvälisen työtoimiston hallintoneuvoston mahdollisesti pyytämät yksityiskohtaiset tiedot.

II. Soveltamistavat

A. Määritelmä

11. Säännöllisellä työajalla tarkoitetaan tässä suosituksessa maan lainsäädännössä, työehtosopimuksissa tai välitystuomioissa tai niiden nojalla määrättyä työtuntien määrää tai ellei säännöllistä työaikaa ole määrätty tällä tavalla, sitä työtuntien lukua, jonka ylittäminen aiheuttaa ylityökorvauksen mak-

samisen tai poikkeaa kysymyksessä olevassa yrityksessä tai työssä noudatetuista säännöistä tai tavoista.

B. Työajan määrittäminen

12. 1) Säännöllisen työajan laskeminen keskimääräisesti viikkoa pitemmältä ajalta olisi sallittava, mikäli se tiettyjen alojen erityisolosuhteiden tai teknisten vaatimusten tähden on aiheellista.

2) Kunkin maan asianomaisen viranomaisen tai elimen olisi määrättävä pisin aika, jolta keskimääräinen työaika voidaan tällä tavoin laskea.

13. 1) Erityisiä määräyksiä voidaan antaa töistä, joita niiden laadun vuoksi on suoritettava keskeyttämättä toisiaan seuraavia työvuoroja käyttäen.

2) Tällaiset erityismääräykset on laadittava sellaisiksi, ettei keskimääräinen säännöllinen työaika keskeyttämättä työskentelyä vaativissa töissä missään tapauksessa ylitä kysymyksessä olevalle talouselämän alalle määrättyä säännöllistä työaikaa.

C. Poikkeukset

14. Kunkin maan asianomaisen viranomaisen tai elimen on määrättävä, millä ehdoilla ja missä rajoissa säännöllinen työaika saadaan ylittää

a) pysyvästi:

I) työssä, joka pääasiassa on jaksottaista;

II) tietyissä julkisen edun vaatimissa poikeustapauksissa;

III) tehtävissä, jotka teknisistä syistä välttämättä on suoritettava yrityksen, yrityksen osan tai työvuoron työskentelylle yleensä määrätyn työajan ylittäen;

b) tilapäisesti:

I) tapaturman sattuessa tai sen uhatessa;

II) kiireellisten töiden suorittamiseksi kohteissa tai laitteissa;

III) ylivoimaisen esteen sattuessa;

IV) epätavallisen työruuhkan sattuessa;

V) korvattaessa työaikaa, joka on menetetty sen vuoksi, että työt on jouduttu keskeyttämään tarvikkeiden vioittumisen, käyttövoiman saannin keskeytymisen, rajuilman, tarvikkeiden tai kuljetusvälineiden puutteen tai suurten onnettomuuksien vuoksi;

VI) kansallisen hätätilan sattuessa;

c) määräajoin:

I) vuosi-inventoinnin ja -tilinpäätöksen suorittamiseksi;

II) määrättyissä kausiluontoisissa töissä.

15. Milloin säännöllinen työaika ylittää 48 tuntia viikossa, asianomaisen viranomaisen tai elimen tulisi, ennen kuin se sallii poikkeuksia 14 kohdan a) I) ja III), b) IV) ja V) sekä c) I) ja II) mainituissa tapauksissa, tarkoin harkita, onko tällaisiin poikkeuksiin todellista tarvetta.

D. Ylityö

16. Kaikkia säännöllisen työajan ylittäviä työtunteja on pidettävä ylityötunteina, jolle niitä vallitsevan tavan mukaan oteta huomioon palkkaa määrättäessä.

17. Lukuun ottamatta tapauksia, joissa ylityön aiheuttaa ylivoimainen este, kunkin maan asianomaisen viranomaisen tai elimen olisi määrättävä, kuinka paljon ylityötunteja tietyn ajan kuluessa yhteensä enintään saadaan tehdä.

18. Ylityön järjestämisessä on otettava asianmukaisesti huomioon 18 vuotta nuorempien henkilöiden, raskaana olevien naisten ja imettävien äitien sekä vammaisten erityisasema.

19. 1) Ylityöstä olisi maksettava korkeampi palkka kuin säännölliseltä työajalta.

2) Kunkin maan asianomaisen viranomaisen tai elimen olisi määrättävä ylityöstä maksettavan palkan perusteet huomioon ottaen, etteivät ne missään tapauksessa saisi olla alemmat kuin teollisuuden työaika koskevan vuoden 1919 sopimuksen 6 artiklan 2 momentissa määritellyt palkkaperusteet.

E. Työnantajien ja työntekijöiden kuuleminen

20. 1) Asianomaisen viranomaisen olisi säännöllisesti neuvoteltava edustavimpien työnantajain ja työntekijäin järjestöjen kanssa tämä suosituksen soveltamista koskevista kysymyksistä.

2) Erityisesti olisi neuvoteltava seuraavista asioista, sikäli kuin niistä päättäminen on jätetty kunkin maan asianomaisen viranomaisen tehtäväksi:

a) edellä 8 kohdassa mainituista toimenpiteistä;

b) sen ajan enimmäispituudesta, jolta keskimääräinen työaika saadaan 12 kohdan mukaisesti laskea;

c) määräyksistä, joita 13 kohdan mukaisesti voidaan antaa keskeytymättä toisiaan seuraavien työvuorojen käyttämistä vaativista töistä;

d) edellä 14 kohdassa mainituista poikkeuksista;

e) edellä 17 ja 19 kohdissa tarkoitettusta ylityön rajoittamisesta ja korvaamisesta.

F. Valvonta

21. Jotta työajan asteittaista lyhentämistä 4 ja 5 kohtien mukaisesti tarkoittavat toimenpiteet voitaisiin tehokkaasti toteuttaa:

a) olisi ryhdyttävä sopiviin toimenpiteisiin työaika koskevien määräysten asianmukaisen toimeenpanon varmistamiseksi riittävän valvonnan avulla tai muulla tavoin;

b) työnantaja olisi velvoitettava joko työpaikalla nähtäville asetetuilla ilmoituksilla tai muulla asianomaisen viranomaisen hyväksymällä tavalla saattamaan asianomaisten työntekijäin tietoon:

I) työn alkamis- ja päättymisajat;

II) kunkin työvuoron alkamis- ja päättymisajat vuorotyössä;

III) ne lepoajat, joita ei lueta säännölliseen työaikaan;

IV) ne viikon päivät, jolloin työskennellään;

c) työnantaja olisi velvoitettava pitämään jokaisen työntekijän osalta asianomaisen viranomaisen hyväksymän kaavan mukaista luetteloa työajasta, palkoista ja ylityöstä sekä esittämään tämän luettelon pyydettyessä tarkastettavaksi;

d) olisi määrättävä suosituksen täytäntöönpanotavan mukaisia rangaistusseuraamuksia.

G. Yleisiä määräyksiä

22. Tämä suositus ei vaikuta mihinkään lakiin, säännöksen, välitystuomioon, tapaan, sopimukseen tai työnantajain ja työntekijäin väliseen neuvotteluun, joka takaa tai pyrkii takaamaan työntekijöille edullisemmat ehdot.

23. Tämä suositus ei koske maataloutta, merikuljetusta eikä merikalastusta. Näitä talouselämän aloja varten olisi laadittava erityiset määräykset.

Suositus (N:o 117), joka koskee ammattikoulutusta.

Kansainvälisen työjärjestön yleinen konferenssi,

aloitettuaan Kansainvälisen työtoimiston hallintoneuvoston kokoonkutsutun Genevessä 6 päivänä kesäkuuta 1962 neljänneksikymmenennen kuuden istuntokautensa ja

päätettyään hyväksyä eräitä istuntokauden päiväjärjestyksen neljättä kohtaa, ammattikoulutusta, koskevia ehdotuksia, joilla on tarkoitus korvata vuoden 1939 ammattikoulutussuositus, vuoden 1939 oppilaskasvatussuositus ja vuoden 1950 (aikuisten) ammattikoulutussuositus ja

päätettyään, että nämä ehdotukset on laadittava suosituksen muotoon, sekä

todeten, että Yhdistyneiden Kansakuntien Kasvatus-, tiede- ja kulttuurijärjestöllä on valmisteilla teknistä opetusta koskeva suositus,

hyväksyy tänä 27 päivänä kesäkuuta 1962 seuraavan suosituksen, jonka nimenä on "Ammattikoulutusta koskeva suositus, 1962":

I. Yleisiä periaatteita

1. 1) Tämä suositus koskee kaikkea koulutusta, jonka tarkoituksena on valmentaa tai uudelleen kouluttaa henkilö ensimmäistä tai myöhempää työpaikkaa varten tahi yleensä millä tahansa talouselämän alalla, siihen luettuna tarvittava yleis-, ammatti- ja tekninen opetus, ei kuitenkaan

a) koulutusta sellaisiin johto- ja valvonta-tehtäviin, jotka ylittävät teollisuuden työnjohtajatasen tai muiden elinkeinoelämän alojen vastaavan tason;

b) merenkulkijoiden koulutusta, jota edelleenkin koskee vuoden 1946 merenkulkijain ammattikoulutussuositus;

c) maatalouden koulutusta, jota edelleenkin koskee vuoden 1956 maatalouden ammattikoulutussuositus.

2. 1) Koulutus ei ole itsetarkoitus, vaan keino kehittää henkilön ammatillisia kykyjä tarjolla olevat työtilaisuudet asianmukaisesti huomioon ottaen ja antaa hänelle tilaisuus käyttää taitojaan mahdollisimman suureksi hyödyksi itselleen ja yhteiskunnalle; sen avulla on pyrittävä kehittämään varsinkin nuorten persoonallisuutta.

2) Koulutus on kokonaisuus, jolle on ominaista sen eri osien keskinäinen riippuvuus.

3) Koulutus on kautta ihmisen koko työelämän hänen yksilönä ja yhteiskunnan jäsenenä määräytyvien tarpeidensa mukaan jatkuva tapahtuma.

4) Koulutuksen tulisi olla vapaa kaikesta rotuun, ihon väriin, sukupuoleen, uskontoon, poliittiseen mielipiteeseen, kansalliseen alkuperään tai yhteiskunnalliseen syntyperään perustuvasta syrjinnästä.

5) Koulutus vaatii kaikkien siihen osallisten elinten ja henkilöiden jatkuvaa yhteistyötä sen mukaan kuin 11 kohdassa sanotaan.

II. Kansallinen suunnittelu ja hallinto

3. 1) Jokaisella maalla tulisi sen asukkaiden koulutustarpeen tyydyttämiseksi olla koulumahdollisuuksien järjestelmä, joka lukumäärältään, sijainniltaan ja opetusohjelmaltaan vastaa koko maan, tai milloin se on tarkoituksenmukaisempaa, kunkin alueen tai paikkakunnan taloudellisia vaatimuksia ja työtilaisuuksia.

2) Järjestelmä olisi suunniteltava sellaiseksi, että se helpottaa siirtymistä yhdestä koulutusmuodosta toiseen samoin kuin seuraaviin koulutuksen vaiheisiin ja asteisiin, niin että yksilö voi saavuttaa korkeimman hänen kykyjään ja taipumuksiaan vastaavan koulutusasteen.

3) Ammatteihin, erityisesti käsityöammatteihin pääsymahdollisuuksien, tulisi vastata talouselämän kaikkien alojen vaatimuksia samoin kuin yksityisten koulutettavien kykyjä, harrastuksia ja olosuhteita.

4) Mikäli kansalliset olosuhteet eivät salli täydellisen kansallisen koulutusjärjestelmän luomista, on asianomaisten maan harkittava yhteistyötä naapurimaiden kanssa yhteisen järjestelmän kehittämiseksi tai yhden tahi useamman yhteisen koulutuslaitoksen perustamiseksi.

4. 1) Kunkin koulutusasioita hoitavan julkisen viranomaisen vastuu olisi selvästi määriteltävä.

2) Kussakin maassa koulutusta hoitavien julkisten viranomaisten ja julkisten ja yksityisten laitosten tulisi, samalla kun ne jättävät tilaa aloitteiden tekemiselle ja turvaavat mahdollisuuden tehdä talouselämän eri alojen samoin kuin eri alueiden ja paikkakuntien vaatimusten mukaisia muutoksia, olla yhteistyössä luotaessa täysin yhdenmukaisia koulutusmahdollisuuksia; yhteistyön tulee perustua:

- a) keskitettyyn kokonaisuohjelmaan;
- b) vapaaehtoisuuteen, jolloin käytetään tarkoituksenmukaisia menettelytapoja; tai
- c) näiden molempien tapojen yhdessä käyttämiseen.

3) Käytettiinpä mitä tapaa tahansa, tulisi 2 kohdassa mainittujen koulutusmahdollisuuksien luomista tarkoitaviin toimenpiteisiin, samalla kun otetaan asianmukaisesti huomioon koulutusta hakevien ehdokkaiden ammatinvalinnan vapaus, kuulua muun muassa:

a) koulutustarpeen laajuuden ja luonteen samoin kuin käytettävissä olevien mahdollisuuksien määrittäminen;

b) niiden ammattialojen määrääminen, joiden koulutukselle olisi annettava etusija, kuitenkin laiminlyömättä muita ammatteja ja niihin tarvittavien henkilöiden koulutusta;

c) niiden ammattialojen määrääminen, joiden osalta pätevyysvaatimuksia pidetään tarpeellisina tai toivottavina, tällaisten vaatimusten vahvistaminen ja soveltaminen, asianmukaisten koulutusohjelmien suunnittelu sekä vaatimusten määrääminen ja niiden soveltaminen koulutuksen päättyessä järjestettäviin tutkintoihin;

d) koulutusehtoja ja -menetelmiä koskevien vaatimusten määrääminen ja soveltaminen;

e) vaatimusten määrääminen ja soveltaminen koulutuslaitoksia ja erityisesti sellaisia laitoksia varten, mitkä antavat koulutusta ammatteihin, joihin on vahvistettu pätevyysvaatimukset;

f) koulutuslaitosten opettajakuntaa koskevien pätevyysvaatimusten määrääminen ja soveltaminen;

g) olosuhteista riippuen teknisen ja rahanavun myöntäminen koulutusta antaville laitoksille ja yrityksille.

4) Mikäli hyväksytään kokonaisuohjelma, olisi asianomaisten viranomaisten pidettävä huolta siitä, että ohjelman täytäntöönpanoa tarkoitaviin toimenpiteisiin kuuluvat edellä 3 kohdassa mainitut toimenpiteet.

5) Mikäli yhtenäistäminen perustuu vapaaehtoisuuteen, tulisi edellä 2 kohdassa tarkoitettujen viranomaisten ja laitosten kunkin alallaan olla vastuussa edellä 3 kohdassa mainituista toimenpiteistä.

6) Edellä 3 kohdassa mainittuja vaatimuksia olisi, mikäli mahdollista, sovellettava jäsenvaltion koko alueella.

7) Mikäli tämä ei ole mahdollista, olisi laadittava suosituksenluontoisia määräyksiä käytettäviksi ohjeina, kun otetaan käytäntöön koko maata koskevia mahdollisimman yhdenmukaisia vaatimuksia.

8) Edellä 2 kohdassa tarkoitettuja täysin yhtenäistettyjä koulutusmahdollisuuksia kehitettäessä olisi asianmukaisesti otettava huomioon:

a) yksilön mielenkiinto ammattiin sekä hänen sivistykselliset ja moraaliset vaatimuksensa, työvoiman tarve sekä yhteiskunnan taloudelliset ja sosiaaliset edut;

b) kansallinen koulu- ja ammattikoulutuspolitiikka;

c) yleisopetuksen, ammatinvalinnanohjauksen ja taipumusten mukaisen valinnan nykyiset ja suunnitteilla olevat mahdollisuudet;

d) nykyiset ja suunnitteilla olevat koulutusmahdollisuudet, ammatti- ja tekninen opetus mukaan luettuna;

e) työmarkkinoiden rakenne ja kehityksen suunta;

f) kansallinen talouspolitiikka ja taloudellinen kehitys;

g) väestösuhteet ja niissä odotettavissa olevat muutokset;

h) odotettavissa olevat työn järjestelyn tekniikkaa ja menetelmiä koskevat muutokset;

i) sellaisten väestöryhmien olemassaolo, jotka eristetyn maantieteellisen asemansa, väestön erilaisuuden tai muiden syiden tähden vaativat erityistä huomiota.

9) Täysin yhtenäistetyt koulutusmahdollisuudet on säännöllisesti tutkittava uudelleen ja niitä tarpeen mukaan muutettava vastaamaan muuttuvia vaatimuksia.

10) Täysin yhtenäistettyjä koulutusmahdollisuuksia olisi kehitettävä kansallisissa puitteissa yhteistyössä 8 kohdassa mainitun kysymyksen eri puolia käsittelevien viranomaisien samoin kuin muiden asiasta kiinnostuneiden piirien kanssa.

5. 1) Kansallisella tasolla tapahtuva yhteistyö olisi saatava aikaan yhden tai useamman siihen sopivan elimen avulla, jossa eri asianosaisten edut ovat täysin edustettuina.

2) Näiden elinten apuna tulisi olla samantaisia, tarpeen mukaan alueellisella tai paikallisella pohjalla perustettavia edustavia elimiä.

6. Olisi perustettava talouselämän eri aloja tai eri ammatteja edustavia neuvoa-antavia toimikuntia toimimaan yhteistyössä 5 kohdassa mainittujen elinten kanssa määrättäessä niiden edustamien ammattialojen koulustarvetta ja kehitettäessä näiden alojen koulutusohjelmia.

7. 1) Opetuksen tulisi julkisissa koulutuslaitoksissa olla koulutettavalle maksuton.

2) Tämä ei kuitenkaan saisi estää laitoksia vaatimasta maksua, silloin kun koulutettava ei ole velvollinen käymään kurssia tai ei tarvitse koulutusta työpaikan hankkimiseksi tai säilyttämiseksi.

3) Asianomaisen viranomaisen järjestämän tai hyväksymän koulutuslaitoksessa annettavan koulutuksen aikana tulee aikuisten, jotka eivät saa palkkaa, samoin kuin varattomien nuorten saada laitoksessa riittävää päivärahaa asianomaiselta viranomaiselta, mikäli taloudelliset mahdollisuudet ja rahavarat sen sallivat. Päivärahaa määrättäessä olisi asianmukaista huomiota kiinnitettävä:

a) mahdollisesti maksettavaan työttömyys- tai muuhun avustukseen;

b) muihin seikkoihin, kuten huoltovelvollisuuteen, elinkustannuksiin kysymyksessä ole-

valla seudulla samoin kuin koulutukseen liittyviin erityisiin henkilökohtaisiin menoihin, niin kuin matka- ja asutokustannuksiin, sekä erityistapauksissa ikään;

c) tarve saada aikuisia hankkimaan tai täydentämään koulutusta työmarkkinoiden vaatimuksia ja yhteiskunnan koulutettujen työntekijöiden tarvetta vastaavasti.

4) Yritysten piirissä koulutettavien henkilöiden tulisi saada kohtuullista palkkaa lainsäädännössä, työehtosopimuksessa tai yrityksen säännöissä vahvistettujen perusteiden mukaisesti.

5) Koulunkäyntiä julkisissa koulutuslaitoksissa ja vastaavanlaatuisissa hyväksytyissä yksityisissä laitoksissa samoin kuin osallistumista muihin hyväksyttyihin koulutusmuotoihin olisi sen mukaan kuin olosuhteet vaativat helpotettava antamalla taloudellista tukea, esim. sellaisissa muodoissa kuin maksutomat ateriat, työvaatteiden, työkalujen, varusteiden ja lukukirjojen hankinta, maksuttoman tai hinnaltaan alennetun kuljetuksen järjestäminen, huolto- tai perheavustukset, apurahat, opintoavustukset, lainat tai asunnon hankkiminen.

8. 1) Olisi ryhdyttävä toimenpiteisiin sen varmistamiseksi, että yrityksessä tai koulutuslaitoksessa koulutusta saavien henkilöiden, erityisesti nuorten henkilöiden, työolosuhteet ovat tyydyttävät, ja erityisesti heidän tekemänsä työ on sopivasti siten rajoitettu, että se laadultaan on ennen kaikkea opettavaa.

2) Koulutettavien koulutuslaitoksissa tekemän työn päätarkoituksena ei tulisi olla kaupallisen hyödyn saanti.

3) Koulutuslaitosten ja koulutusta antavien yritysten tulisi olla vastuussa siitä, että koulutettavien työturvallisuutta ja suojelua koskevia säännöksiä ja ohjeita on annettu ja että niitä noudatetaan.

9. 1) Koulutukseen niihin ammatteihin, joita varten on määrätty kansalliset pätevyysvaatimukset, tulisi sisältyä tutkinto, jota varten on vahvistettu yhdenmukaiset luotettavuudeltaan ja pätevyydeltään korkeatasoiset vaatimukset. Niin ikään olisi ryhdyttävä tarpeellisiin toimenpiteisiin näiden tutkintovaatimusten noudattamisen varmistamiseksi.

2) Tällaisesta tutkinnosta annettu todistus olisi tunnustettava päteväksi kaikkialla maassa.

3) Siinäkin tapauksessa, ettei ole olemassa mitään kansallisia pätevyysvaatimuksia, on toivottavaa, että järjestelmällisen koulutuskurssin suorittanut henkilö saa tästä todistuksen koulutuslaitokselta tai yritykseltä. Todistuksessa olisi mainittava koulutuksen tärkeimmät aineet.

10. Koulutuskurssin suorittaneiden henkilöiden tulisi saada apua maan työnvälitysviranomaisilta etsiessään työpaikkaa, joka vastaisi heidän hankkimiaan tietoja ja taitoja, ja heidän tulee tällöin saada vapaasti valita työpaikkansa.

III. Toimenpiteet yhteistyön järjestämiseksi

11. 1) Kaikkien koulutuksen kanssa tekemisiin joutuvien ja erityisesti julkisten viranomaisten, koulutuselinten ja työnantajien ja työntekijäin järjestöjen on käytettävä hyväksi jokaista keskinäisen avun ja neuvonpidon mahdollisuutta suunniteltaessa, kehitettäessä ja pantaessa täytäntöön koulutusjärjestelmiä ja yleensä koulutuskysymyksiä käsiteltäessä.

2) Olisi huolehdittava siitä, että kaikki, jotka ovat vastuussa koulutuksesta, käyvät säännöllisesti koulutuspaikoilla ollakseen jatkuvasti selvillä niistä olosuhteista, joissa koulutusta annetaan.

3) Työnantajien ja työntekijöiden järjestöjen edustajia tulisi kuulua elimiin, jotka ovat vastuussa julkisten koulutuslaitosten hallinnosta tai niiden teknisen toiminnan valvomisesta; mikäli tällaisia elimiä ei ole, olisi työnantajien ja työntekijöiden järjestöjen edustajat muulla tavoin saatava läheisesti mukaan tällaisten laitosten toimintaan.

4) Olisi ylläpidettävä ja edistettävä yhteistyötä koulutuslaitosten tai opetusta antavan asianomaisen viranomaisen ja toisaalta yritysten välillä erityisesti silloin, kun koulutus annetaan osaksi yrityksessä ja osaksi yrityksen ulkopuolella olevissa koulutuslaitoksissa.

5) Poikkeamatta 1 kohdassa mainitusta yleisestä periaatteesta, ja siinä määrin kuin maan olosuhteet sallivat:

a) tulisi opetus- ja koulutuselinten, työnantajien ja työntekijöiden järjestöjen samoin kuin muiden, joita asia välittömästi koskee, olla yhteistyössä

I) määrättäessä niitä ammatteja, joiden osalta pätevyysvaatimuksia pidetään tarpeellisinä tai toivottavina;

II) vahvistettaessa näitä vaatimuksia ja asianmukaisia koulutusohjelmia;

III) toimeenpantaessa asianmukaisia tukintoja ja määrättäessä niillä saavutettavan pätevyyden laatua ja astetta;

b) mahdollisimman täydellisen yhteistyön tulisi vallita kerättäessä ja levitettäessä jäljempänä 12 kohdassa mainittuja koulutus-tilaisuuksia koskevia tietoja, johon yhteistyöhön alkeis- ja oppikoulujen, teknistä ja ammattiopetusta antavien laitosten, opetusviranomaisten, ammatinvalinnanohjauselinten, työnneuvontaelinten, julkisten työnvälityselinten, työnantajien ja työntekijöiden järjestöjen samoin kuin ammatillisten laitosten ja yritysten olisi osallistuttava;

c) julkisten työnvälityselinten antamaan apuun tulisi myös kuulua

I) työmarkkinatilanteen kehittymisen tutkiminen;

II) nykyisen ja tulevan työvoimatarpeen arviointi;

III) koulutettujen henkilöiden työhön sijoittaminen.

IV. Koulutusmahdollisuuksia koskeva tiedotustoiminta

12. 1) Tietoja eri ammattialojen koulutusmahdollisuuksista olisi jatkuvasti kerättävä ja pidettävä kaikkien asiasta kiinnostuneiden henkilöiden ja elinten saatavana.

2) Näiden tietojen tulisi koskea muun muassa:

a) käytettävissä olevia erilaisia koulutusmuotoja;

b) eri koulutusmuotojen koulutusaikaa;

c) eri koulutusmuotojen pääsyehdoja;

d) kunkin koulutusmuodon erityispiirteitä työnsaanti- ja ylenemismahdollisuuksien suhteen;

e) koulutettavien henkilöiden saatavissa olevan raha- tai muunlaisen avustuksen laatua ja ehtoja;

f) koulutuksen jälkeen suoritettavia tukintoja ja niiden tuottamaa pätevyyttä.

3) Tällaisia tietoja levitettäessä olisi sen mukaan kuin katsotaan asianmukaiseksi, käytettävä yhtä tai useampaa seuraavista tiedotusmenetelmistä: haastattelut, luennot, kirja-

set, artikkelit, julisteet, filmit, rainat, radio- ja televisiopuheet, käynnit yrityksissä sekä eri ammattialoja esittelevät näyttelyt.

V. Ammatinvalinnanohjausta ja pyrkijöiden valintaa koskevat toimenpiteet

13. 1) Koulutusta haluavien ja erityisesti niiden, jotka eivät ole vielä saaneet mitään koulutusta, tulisi, ennen kuin he aloittavat koulutuksensa tiettyä alaa varten tai valitsevat ammatinsa, saada henkilökohtaista ohjausta asianomaisilta ammatinvalinnanohjausta tai työnsaantia koskevaa neuvontaa antavilta elimiltä.

2) Työntekijöillä tulisi työnvälitysjärjestelmän puitteissa olla tilaisuus saada työnsaantia koskevaa neuvontaa silmällä pitäen ammatinvalinnanohjausta, uudelleen koulutusta tai jatkokoulutusta.

14. 1) Koulutettavien valinta olisi suoritettava eri ammattien vaatimusten ja erityisluonteen mukaisesti, kuitenkin vähentämättä ammatinvalinnan vapautta.

2) Valintamenetelmä olisi suunniteltava sellaiseksi, että vaara hyväksyä koulutettavaksi ammattiin sopimattomia henkilöitä samoin kuin se vaara, että koulutus ja ihmisten ponnistukset siten menevät hukkaan, saataisiin mahdollisimman vähäiseksi.

3) Valintamenettelyissä tulisi pitää huolta siitä, että koulutettavilla on suunnitellun koulutuksen ja ammatin edellyttämät ruumiilliset ja henkiset kyvyt.

4) Milloin valintamenettelyyn kuuluu lääkärintarkastuksia, ne olisi toimitettava suunnitellun koulutuksen ja ammatin erityisvaatimusten perusteella.

5) Milloin valintamenettelyyn kuuluu psykologisia testejä, niiden tulisi soveltua asianomaisen maan olosuhteisiin, olla kyllin luotettavia ja niiden arvosteluperusteiden mukaisia, jotka välittömästi liittyvät aiottuun ammattiin.

VI. Esivalmennus ammattiin

15. 1) Esivalmennuksella olisi nuorille henkilöille, jotka eivät ole vielä olleet työssä, annettava alkeistietoja useamman laatuista töistä; tämä ei saisi tapahtua yleisopetuksen

kustannuksella eikä myöskään korvata varsinaisen koulutuksen ensimmäistä vaihetta.

2) Esivalmennukseen tulisi kuulua sellaista nuorten ikään soveltuvaa yleistä ja käytännöllistä koulutusta, jonka oletetaan:

a) jatkavan ja täydentävän jo saatua opetusta;

b) antavan käsityksen käytännöllisestä työstä, kehittävän taipumusta siihen samoin kuin sen arvostusta sekä herättävän kiinnostusta koulutukseen;

c) esiintuovan nuorten harrastukset ja taipumukset ammattityöhön ja siten olevan avuksi ammatinvalinnanohjauksessa;

d) helpottavan nuorten vastaista sopeutumista ammattiin.

3) Esivalmennukseen tulee, mikäli mahdollista, kuulua perehdyttämistä sellaisiin välineisiin ja aineisiin, joita käytetään monissa ammateissa.

VII. Koulutuksen järjestäminen

16. 1) Kunkin ammatin koulutusohjelma olisi laadittava työn, ammattitaidon, tietojen ja ammattiin liittyvien terveys- ja turvallisuustekijöiden järjestelmällisen analysoinnin perusteella ja samalla ottamalla huomioon ammatissa tapahtuva kehitys ja odotettavissa olevat muutokset.

2) Koulutusohjelma olisi määräajoin tarkistettava sen pitämiseksi ajanmukaisena.

17. 1) Koulutusohjelman tulisi antaa kaikille koulutettaville hyvät käytännölliset ja tietopuoliset perustiedot.

2) Työntekoa, ammattitaitoa ja tietoja samoin kuin ammattiin liittyviä terveys- ja turvallisuustekijöitä sekä sosiaalilainsäädännön peruskäsitteitä koskevan opetuksen lisäksi on koulutettaville erityisesti heidän ylenemissensä helpottamiseksi mikäli mahdollista annettava perustavia tietoja niistä ammateista ja talouselämän aloista, joilla he haluavat työskennellä.

3) Pitempiin koulutusohjelmiin ja, mikäli käytettävissä oleva aika sallii, myös lyhytaikaiseen koulutukseen on sisällytettävä aineita, joilla on yleiskasvatuksellista merkitystä.

18. 1) Ohjelmat ja koulutussuunnitelmat on laadittava sellaisiksi, että niillä helpotetaan koulutettavan vastaista sopeutumista kysymyksessä olevan ammatin yleisiin puitteisiin.

2) Sitä varten olisi pitkäaikaisessa koulutuksessa pidettävä huolta siitä, että

a) koulutettava pystyy hankkimaan laajan yleiskäsityksen ammatinsa käytännöllisen puolen pohjana olevista teoreettisista periaatteista;

b) koulutuksen varhaisessa vaiheessa välitetään erikoistumista ja sen sijaan annetaan koulutettavalle tiedoissa ja taidoissa sellainen laaja pohja, jolle myöhempi erikoistuminen voidaan rakentaa mahdollisimman vähäisellä lisä- tai uudelleen koulutuksella.

19. 1) Yritysten, jotka eivät voi antaa koulutettavilleen kaikkia tietyssä ammatissa vaadittavia tietopuolisia ja käytännöllisiä tietoja, tulisi tarpeen mukaan

a) järjestää mahdollisuus tämän puutteen korjaamiseen koulutuslaitoksissa ryhtymällä yhteen tai useampiin seuraavista toimenpiteistä:

I) annetaan työstä vapaapäiviä;

II) annetaan vapaata useammaksi viikoksi kerrallaan joka vuosi;

III) järjestetään vuorotellen pitemmän ajan kestävä harjoittelukausi yrityksessä ja opiskelukausi koulutuslaitoksessa;

IV) ryhdytään muihin kansallisten säännösten mukaisiin koulutustoimenpiteisiin,

b) laatia ja toteuttaa yhteisiä koulutusohjelmia, joihin sisältyy yritysten omien mahdollisuuksien käyttäminen tai yhteisen koulutuskeskuksen perustaminen.

2) Kohdassa 1 mainittujen järjestelyiden mukaisesti yrityksestä käsin koulutuslaitoksessa käyvien koulutettavien tulisi tätä tarkoitusta varten saada työaikana vapaata työstä palkkaansa menettämättä.

20. Yritysten tulisi osallistua koulutuslaitosten koulutusohjelmien toteuttamiseen järjestämällä näiden laitosten oppilaille tilaisuus riittävän pituiseen työpaikalla annettavaan käytännölliseen koulutukseen.

21. 1) Kaikilla nuorilla työntekijöillä, jotka eivät saa muuta koulutusta, olisi 18 ikävuoteen asti oltava tilaisuus päästä täydennyskursseille, joilla he voivat lisätä yleistietoutta sekä teknisiä tietojaan harjoittamistaan ammateista.

2) Nuorten työntekijäin tulisi voida seurata näitä kursseja 19 momentin 2 kohdassa määrätyillä ehdoilla.

22. Täydennyskursseille tulisi päästä kaikkien työntekijöiden, jotka haluavat parantaa

yleisiä tai teknisiä tahi kaupallisia tietojaan lisätäkseen ylenemismahdollisuuksiaan ja siten kohottaakseen sosiaalista ja taloudellista asemaansa.

23. Koulutuksen pituutta määrättäessä olisi otettava huomioon:

a) hankittavan taidon ja tietomäärän taso ja laatu;

b) käytettävät koulutusmenetelmät ja -keinot;

c) sisäänpääsyä koskevat vähimmäisvaatimukset ja koulutettavien todellinen pätevyys heidän laitokseen päästessään;

d) mikäli on kysymys aikuisista, heidän aikaisempi työkokemuksensa ja heidän ammattitaidon tarpeensa kiireellisyys.

24. Erityistä huomiota olisi kiinnitettävä ruumiillisesti tai sielullisesti vajaakuntoisten nuorten koulutukseen.

VIII. Koulutusmenetelmät ja -keinot

25. Koulutusmenetelmät olisi sovittava kurssin luonteen, koulutettavien tietotason, iän ja aseman sekä heidän aikaisemman kokemuksensa mukaisiksi.

26. Aktiiviset ja omaa osallistumista vaativat menetelmät olisi säännönmukaisesti asetettava yksipuolisen tietojen antamisen edelle.

27. 1) Koulutuksen tulisi olla mahdollisimman todellisuudentuntuista.

2) Koulutuslaitoksissa järjestettävää käytännöllistä koulutusta olisi

a) annettava olosuhteissa ja ympäristössä, jotka niin paljon kuin mahdollista muistuttavat yrityksessä vallitsevia olosuhteita;

b) mikäli se on mahdollista tai tarpeellista, täydennettävä käytännöllisellä harjoittelulla yrityksessä tai koulutukseen sisällytettävä tällaista harjoittelua, niin että koulutettavat eivät ainoastaan tutustu työympäristöön, vaan pystyvät myös hankkimaan työssä tarvittavan tavallisen työnopeuden ja ammattitaidon.

28. 1) Käytännölliseen koulutukseen, jota ei anneta työpaikalla, tulisi sisältyä ammatin kuuluvien tehtävien suorittamista ja, sopivissa tapauksissa, todellista työkokemusta.

2) Työkokemuksen tulisi olla koulutuksen vaatimusten mukaista ja sopivalla tavalla olisi varmistettava, ettei koulutettavia oteta työhön kilpailemaan varsinaisten työntekijöiden kanssa.

3) Työpaikalla tapahtuvassa koulutuksessa koulutettaville annetuilla työtehtävillä tulisi olla todellista arvoa koulutuksen kannalta.

29. Koulutukseen liittyvät harjoitukset olisi suunniteltava siten, että koulutettavat voivat nähdä tekemänsä työn käytäntöön sovellettuna samoin kuin valmistetun esineen hyödyllisyyden.

30. 1) Monimutkaiset työt olisi jaettava yksinkertaisiin perusvaiheisiinsa.

2) Koulutettavien olisi saatava tilaisuus opetella suorittamaan ensin yksi työvaihe kunnollisesti ennen kuin he siirtyvät seuraavaan, ja siirtymisen tulisi tapahtua yksinkertaisista monimutkaisempiin tehtäviin.

31. Teoriaa, koulutuskurssin yhteydessä annettavat yleistiedot siihen luettuna, olisi mikäli mahdollista opetettava aiottuun ammatin liittyen.

32. Tekninen ja siihen liittyvä opetus olisi kytkettävä ja mikäli mahdollista yhdistettävä käytännölliseen koulutukseen.

33. Opetuksen tahti olisi sovitettava vastaamaan koulutettavien oppimiskykyä ja tätä tahtia olisi voitava aika ajoin muuttaa.

34. Olisi ryhdyttävä toimenpiteisiin koulutettavien järjestelmällisen ammatillisen valvonnan aikaansaamiseksi, erityisesti silloin kun koulutusta annetaan työpaikalla.

35. Annetusta koulutuksesta samoin kuin koulutettavien edistymisestä olisi tehtävä tarkat muistiinpanot ja lisäksi olisi koulutettavia kehoitettava pitämään yksityiskohtaisesti kirjaa saamastaan koulutuksesta sekä ottamaan tavaksi itse tarkistaa suorituksensa.

36. 1) Oppimisen helpottamiseksi olisi käytettävä opetusvälineitä aina kun on taroituksenmukaista.

2) Koulutuksesta vastaavien viranomaisten tulisi tarkoin seurata koulutustekniikan ja opetusaineiston ja -välineiden alalla tapahtuvaa kehitystä ja valvoa, että sitä käytetään hyväksi.

37. Milloin varsinkin syrjäseutujen koulutusmahdollisuudet eivät riitä tyydyttämään paikallisen väestön koulutustarvetta, niitä olisi tarpeen mukaaan täydennettävä jollakin tai joillakin seuraavista tavoista:

a) paikallisiin olosuhteisiin sopivilla kirenvaihtokursseilla;

b) kiertävillä opettajilla ja siirrettävillä havaintovälineillä;

c) radion, television tai muiden joukkotiedotusvälineiden avulla annettavalla opetuksella;

d) antamalla koulutettaville joka vuosi useammaksi viikoksi kerrallaan vapaata yrityksestä kurssien seuraamista varten jollakin toisella paikkakunnalla sijaitsevassa koulutuslaitoksessa;

e) muilla toimenpiteillä, kuten apurahoilla, stipendeillä ja matkustamista tai asumista koskevilla helpotuksilla, joiden avulla on mahdollista hankkia koulutusta muulla paikkakunnalla.

IX. Yritysten järjestämä koulutus

38. 1) Työnantajien tulisi harkita toimenpiteitä koulutettua henkilökuntaa koskevan tarpeensa tyydyttämiseksi.

2) Yksityisiä työnantajia tai työntekijäryhmiä olisi kannustettava laatimaan heidän työvoimatarvettaan vastaavia järjestelmällisiä koulutusohjelmia siinä laajuudessa kuin heidän yrityksensä tekniset olosuhteet sallivat.

39. Työnantajien olisi neuvoteltava ja toimittava yhteistyössä yritystensä työntekijöiden edustajien kanssa koulutusohjelmia laadittaessa ja toimeenpantaessa.

40. Vastuu yrityksen koulutusasioista olisi selvästi uskottava joko erityiselle koulutusosastolle tai yhdelle tai useammalle henkilölle joko koko- tai osapäivätyönä sen mukaan kuin yrityksen koulutustarpeen laatu ja laajuus edellyttää.

41. Koulutusasioista vastaavien osastojen tai henkilöiden tehtäviin tulisi kuulua:

a) koulutustoimintaa koskevien ehdotusten tekeminen;

b) huolehtiminen yhdessä asianomaisten osastojen kanssa koulutusohjelmien laatimisesta;

c) osallistuminen koulutettavien valintaan;

d) huolehtiminen opetushenkilökunnan koulutuksesta;

e) yrityksessä annettavan koulutuksen valvominen;

f) ryhtyminen yrityksen puolesta toimenpiteisiin yrityksen ulkopuolella annettavan opetuksen järjestämiseksi ja sen yhteensovittamiseksi yrityksessä annettavan opetuksen kanssa;

g) jatkuvien merkintöjen tekeminen koulutettavien edistymisestä;

h) huolehtiminen siitä, että koulutuksessa otetaan käyttöön hyväksi osoittautuneet menetelmät;

i) tutkimuksien ja toteutusselvityksien suorittaminen tai niiden suorittamisen rohkaiseminen tahi tukeminen sen varmistamiseksi, että koulutus on tehokasta ja ajanmukaista.

42. Milloin se on tarkoituksenmukaista, tulisi yrityksen järjestää koulutettavilleen kokonaan koulutuslaitoksessa annettava riittävän pituinen laaja peruskoulutus silmällä pitäen koulutusajan kokonaispituuden vähentämistä ja koulutuksen tehokkuuden lisäämistä.

43. Koulutettavien tulisi kaikissa koulutuksen vaiheissa, annettiinpa koulutus yrityksessä tai sen ulkopuolella, olla koulutusosaston tai koulutuksesta vastuussa olevan henkilön yleisen valvonnan ja tarkkailun alaisia.

44. 1) Yrityksessä annettavan koulutuksen paikasta päätettäessä olisi otettava huomioon seuraavat tekijät:

a) koulutuksen laatu ja kestämis aika;

b) koulutettavien lukumäärä, ikä, tiedot ja kokemus;

c) työpaikalla annettavan koulutuksen riittävyys kysymyksessä olevaan ammattiin;

d) tavanmukaisilla työpaikoilla vallitseva ahtaus, melu tai muut häiritsevät seikat, turvallisuustekijät samoin kuin työvälineiden rikkoutumisen mahdollisuus;

e) ajan, opetushenkilöstön ja välineiden säästö;

f) erillisten tilojen aiheuttamat kustannukset;

g) tarve niin paljon kuin mahdollista helpottaa siirtymistä koulutuksesta työhön;

h) yrityksen tekniset mahdollisuudet.

2) Koulutuksen alkuvaiheessa olisi sitä varten, mikäli mahdollista, järjestettävä erilliset opetustilat tai ainakin muusta työpaikasta erotettu osa ja hankittava sinne koulutuksessa tarvittavat välineet.

45. 1) Yritysten tulisi huolehtia kaikkien uusien työntekijöiden vastaanottamisesta ja järjestää heille aikaa työolosuhteisiin tutustumista varten.

2) Erityistä huomiota olisi kiinnitettävä nuorten työntekijäin opastamiseen silmällä pitäen heidän koulutustarvettaan.

X. Ammattioppilaskoulutus

46. Järjestelmällisestä pitkäaikaisesta pääasiassa yrityksessä tai itsenäisen käsityöläisen palveluksessa annettavasta koulutuksesta hyväksytyyn ammattiin olisi tehtävä kirjallinen ammattioppisopimus ja koulutuksessa noudatettava vahvistettuja sääntöjä.

47. Päätettäessä, onko jokin ammatti katsottava oppisopimusammattiksi, olisi otettava huomioon muun muassa:

a) ammatin edellyttämän taidon aste ja tietopuolisten ammatillisten tietojen määrä;

b) vaaditun ammattitaidon ja tietojen hankkimiseen tarvittavan koulutuksen pituus;

c) ammattioppilaskoulutuksen sopivuus vaaditun ammattitaidon ja tietojen hankkimiseen;

d) nykyinen ja tuleva työllisyystilanne kysymyksessä olevassa ammatissa.

48. 1) Oppisopimus olisi tehtävä joko yksityisen työnantajan, työnantajaryhmän tai elimen, kuten ammattioppilaslautakunnan tai muun oppisopimustoimintaa erityisesti valvovan elimen kanssa sen mukaan kuin on sopivinta maan olosuhteet huomioon ottaen.

2) Milloin ammattioppilas on alaikäinen, olisi toisen vanhemman, holhoojan tai laillisesti valtuutetun asiamiehen oltava sopimuspuolena sopimusta tehtäessä.

3) Ammattiopin antamisesta vastaavan sopimuspuolen tulisi joko itse olla asianmukaisesti pätevä antamaan koulutusta tai kyetä huolehtimaan siitä, että tällaisen pätevyyden omaava henkilö tai henkilöt antavat koulutuksen; ammattioppilaan koulutusta varten käytettävissä olevien koulutusmahdollisuuksien tulisi olla sellaiset, että ne takaavat oppilaalle mahdollisuuden saada täydellinen koulutus opetettavassa ammatissa.

4) Asianomaisen viranomaisen tulisi pitää säännöllistä yhteyttä koulutusta antavaan yritykseen tai henkilöön sekä määräaikailla tarkastuksilla tai valvonnan avulla varmistautua siitä, että ammattiopin tavoitteet saavutetaan.

49. Sopimuksen tulisi:

a) sisältää nimenomainen tai sopimuksesta muuten johtuva velvollisuus kouluttaa oppilas tiettyyn ammattiin samoin kuin oppilaalle vuorostaan samanlainen velvollisuus työskennellä oppiajan ammattioppilana;

b) sisältää ne kysymyksessä olevaa ammattia koskevat vaatimukset ja määräykset, jotka sopimuspuolten edut huomioon ottaen voivat olla tarpeellisia ja hyödyllisiä;

c) määrätä sellaiset muut asiaankuuluvat molemminpuoliset oikeudet ja velvollisuudet, näiden joukossa erityisesti velvollisuus noudattaa kaikkia turvallisuusmääräyksiä, joista ei muualla ole annettu määräyksiä;

d) sisältää määräyksiä sopimuspuolten välisten riitojen ratkaisemisesta.

50. Maan olosuhteista riippuen voidaan jokin ammatti katsoa oppisopimusammattiksi, ja 46 kohdassa mainitut vaatimukset samoin kuin kaikki ammattioppia koskevat säännökset vahvistaa:

a) lainsäädännöllä;

b) ammattioppilastoimintaa erityisesti valvovan elimen päätöksillä;

c) työehtosopimuksilla; tai

d) yhdistelemällä näitä menetelmiä.

51. Ammattioppilastoimintaa koskevilla vaatimuksissa ja säännöksissä olisi kunkin oppisopimusammattiksi hyväksytyn ammatin osalta kiinnitettävä erityistä huomiota:

a) ammattioppiin pääsyä varten vaadittavaan koulupohjaan samoin kuin vähimmäisikään;

b) niihin erityistapauksiin, joissa työntekijän ikä ylittää määrätyn enimmäisikärajan;

c) oppiajan, koeaika siihen luettuna, pituuteen huomioon ottaen ammatin harjoittamiseen tarvittavan taidon asteen ja tietopuolisten ammatillisten tietojen määrän;

d) toimenpiteisiin sen määrittämiseksi, kuinka paljon säännönmukaista oppiaikaa voidaan lyhentää oppilaan aikaisemman koulutuksen tai kokemuksen tahi hänen oppiaikanaan saavuttamansa edistymisen perusteella;

e) käytännöllisten töiden ja tietopuolisten aineiden sekä niihin liittyvän ammattiopetuksen suunnitteluun samoin kuin kuhunkin koulutusvaiheeseen käytettävään aikaan;

f) mahdollisuuteen saada vapaata työstä joko päivällä tai muutoin sopivasti tai jotta ammattioppilas voi seurata koulutuslaitoksessa annettavaa opetusta;

g) oppilaskauden aikana tai sen päätyessä pidettäviin tutkintoihin;

h) oppisopimuskoulutuksen tuottamaan pätevyyteen samoin kuin siitä annettavaan todistukseen;

i) sellaiseen oppilaiden lukumäärän rajoittamiseen, joka on tarpeen asianmukaisen koulutuksen turvaamiseksi, ylitarjonnan välttämiseksi kysymyksessä olevassa ammatissa ja asianomaisen elinkeinoalan työvoimatarpeen tyydyttämiseksi;

j) oppilaan palkkausperusteisiin samoin kuin siihen asteikkoon, jonka mukaan palkan olisi nouseva oppiaikana;

k) sairausajan palkan maksamisen edellytyksiin;

l) tapaturmavakuutukseen;

m) palkallisiin lomiin;

n) ammattioppilaskoulutuksen valvonnan laatuun ja laajuuteen erityisesti sitä silmällä pitäen, että varmistetaan koulutusta koskevien sääntöjen noudattaminen, koulutuksen antaminen vahvistettujen vaatimusten mukaisesti ja ammattioppilaskoulutuksen ehtojen kohtuullinen yhdenmukaisuus;

o) ammattioppilaiden ja oppisopimusten rekisteröintiin asianmukaisten elinten toimesta;

p) oppisopimuksen muotoon ja sisältöön.

52. Ammattioppilaiden tulisi saada perusteellinen turvallisuusopetus tottuakseen turvallisesti käyttämään työkaluja ja koneita sekä noudattamaan yleisiä turvallisuusmääräyksiä huomioon ottaen myös mahdollisesti ilmenevät uudet vaarat.

53. 1) Ennen ammattioppiin menoa olisi asianomaiselle joka tapauksessa annettava perusteellista ammatinvalinnanohjausta ja suoritettava sen ammatin vaatimusten mukainen lääkärintarkastus, jota varten koulutus annetaan.

2) Milloin suunniteltu ammatti vaatii erityisiä ruumiillisia tai henkisiä kykyjä, ne on määriteltävä ja niiden olemassaolo selvitetävä erityisin kokein.

54. 1) Kaikkien asianosaisten tekemän sopimuksen perusteella tulisi olla mahdollista siirtää oppilas yhdestä yrityksestä toiseen, mikäli tätä pidetään tarpeellisenä tai toivottavana hänen koulutuksensa täydentämiseksi.

2) Milloin on olemassa useampia ammattioppilaskoulutuksen muotoja, tulisi ammattioppilaalla olla kaikkien asianosaisten tekemän sopimuksen perusteella mahdollisuus muuttaa koulutusta, mikäli hänen taipumuksensa osoittavat, että siitä olisi hänelle hyötyä.

XI. Pikakoulutus

55. 1) Pysyvää pikakoulutusta olisi järjestettävä:

a) tyydyttämään koulutetun työvoiman äkillistä tarvetta ja nopeuttamaan teollistumista;

b) käytettäväksi pysyvänä keinona työvoiman sopeuttamisessa tekniikan kehitykseen;

c) niitä väestöryhmiä varten, jotka tarvitsevat pikaisesti ammattitaitoa saadakseen ikäänsä ja kykyjään vastaavan työpaikan;

d) edistämään ammatillista ylenemistä ja sosiaalista nousua.

2) Nämä pikakurssit olisi suunniteltava sopivien kasvatusmenetelmien mukaan, tarvikseensa erityisesti koulutettujen ohjaajien olisi ne toimeenpantava ja niiden olisi perustuttava teollisuustyöhön välittömästi liittyvään todelliseen tekniikkaan.

56. Koulutuksen nopeuttaminen olisi aikaansaattava

a) käyttämällä ankaria valintamenetelmiä, jotka mikäli mahdollista takaavat sen, että kaikki kurssille hyväksytyt pystyvät hankimaan tarvittavat tiedot ja ammattitaidon rajoitetussa kurssiajassa; etusija on tällöin annettava pyrkijöille, jotka omaavat sellaista ammattikokemusta, josta on hyötyä myös uudessa ammatissa;

b) käyttämällä yksityiskohtaista opintosuunnitelmaa, joka sisältää ne eri asteiset harjoitukset ja niihin liittyvän tietopuolisen opetuksen, joiden avulla koulutettavalle annetaan työpaikan saamiseksi tarvittava tietomäärä ja ammattitaito, ja joka perustuu ammatin ja sen sisältämien töiden tarkkaan erittelyyn;

c) keskittymällä käytännölliseen koulutukseen ja antamalla sen yhteydessä ammattiin kuuluvat välttämättömät teoreettiset tiedot;

d) rajoittamalla koulutettavien lukumäärää kullakin luokalla niin, että käytettävissä olevan ajan huomioon ottaen jokainen oppilas on pysyvä ja tarkan silmälläpidon alaisena opiskelunsa jokaisessa vaiheessa;

e) käyttämällä muita sellaisia 25—37 kohdissa mainittuja koulutusmenetelmiä ja -keinoja, jotka katsotaan erityisesti sopiviksi.

57. 1) Pikakoulutuskurssin suorittanut henkilö olisi mahdollisimman pian sijoitettava työhön, missä hänen koulutustaan olosuhteisiin tutustumisen jälkeen olisi tarpeen

mukaan täydennettävä työpaikalla annettavalla koulutuksella.

2) Pikakoulutuksen saaneilla henkilöillä, jotka sen jälkeen työskentelevät tuotantoelämän piirissä, tulisi olla tilaisuus osallistua kursseihin, joita olisi järjestettävä heidän monipuolisuutensa ja ammattitaitonsa lisäämiseksi.

XII. Valvontatehtäviä hoitavien henkilöiden koulutus työnjohtajatasolle saakka

58. 1) Valvontahenkilöiden tulisi saada erikoiskoulutusta, jotta he olisivat kaikin puolin tehtäviensä tasalla.

2) Tällaiseen koulutukseen tulisi tarpeen mukaan kuulua:

a) yleistietojen täydentämistä;

b) teknisen koulutuksen ja kokemuksen täydentämistä;

c) opetusta:

I) työnjohdossa ja ihmissuhteissa niihin luettuna työnantajan ja työntekijäin väliset suhteet samoin kuin työriitojen välttämistä ja selvittämistä koskeva menettely;

II) hallintomenetelmissä;

III) opetusmenetelmissä;

IV) työturvallisuudessa ja työhygieniassa;

V) yrityksen eri hallintoportaiden keskinäisissä suhteissa;

VI) vastuunalaisiin tehtäviin totuttamisessa;

VII) työmenetelmissä;

VIII) työolainsäädännössä;

IX) erikoisaloilla kuten suunnittelussa, työntutkimisessa ja kustannuslaskennassa.

3) Valvontahenkilöiden tulisi olla riittävän selvillä ammatinseuravonnasta oivaltaakseen sen merkityksen ja tärkeyden samoin kuin sen, että sitä voivat antaa vain alalle erikoistuneet henkilöt.

59. 1) Ensimmäinen koulutus valvontatehtäviin olisi periaatteessa annettava ennen niihin ryhtymistä tai, mikäli se ei ole mahdollista, heti tehtävään ryhtymisen jälkeen.

2) Valvontatehtäviä hoitavien henkilöiden koulutusta olisi jatkuvasti täydennettävä; siihen tulisi kuulua tietojen antamista yrityksen kehityksestä yleensä samoin kuin heidän oman ammattialansa kehityksestä; koulutuksen tulisi sopivissa tapauksissa muodostaa pohja valvontatehtävissä olevien ylenemiselle.

XIII. Koulutuslaitosten ja yritysten opettajat

60. Opettajien valinta olisi suoritettava ottaen asianmukaisesti huomioon

a) yleissivistyksen, ammatillisen pätevyyden ja ammattikokemuksen, luonteen ja persoonallisuuden samoin kuin sopivuuden opettajan tehtävään;

b) henkilöt, joita he joutuvat opettamaan;

c) opetuksen luonteen;

d) asianomaisessa maassa sovellettavat määräykset.

61. Yleissivistykseen kuuluvia aineita opettavat henkilöt olisi valittava henkilöistä, joilla on näiden aineiden opettajilta yleisissä oppilaitoksissa tavallisesti vaadittava pätevyys.

62. Tietopuolisesta teknisestä opetuksesta vastaavat opettajat olisi koulutuksen laadusta riippuen valittava joko

a) henkilöistä, jotka ovat saaneet koulutuksen opetettavaa ammattia varten ja joilla on ammattista useahkon vuoden käytännöllinen kokemus, sekä lisäksi hyvät teoreettiset tiedot ja hyvä yleissivistyksellinen pohja samoin kuin kyky opettaa; tai

b) henkilöistä, joilla on riittävä käytännöllinen kokemus sekä yliopistossa, teknisessä oppilaitoksessa tai opettajainvalmistuslaitoksessa saadun asianmukaisen koulutuksen jälkeen saatu tahi julkisen viranomaisen hyväksymän laitoksen antama oppiarvo tai diploma.

63. 1) Käytännöllisistä kursseista vastaavat opettajat olisi valittava 62 a) kohdassa mainitun pätevyyden omaavista henkilöistä.

2) Mikäli ei ole mahdollista saada käytännöllisten kurssien opettajiksi kaikki toivottavat ehdot täyttäviä henkilöitä, olisi annettava suurempi merkitys ammatilliselle pätevyydelle, ammattikokemukselle ja opettamiskyvylle kuin laajalle yleissivistykselle.

64. Valvontatehtävien opetuksesta vastaavat opettajat olisi valittava henkilöistä, jotka ovat itse saaneet tällaisen koulutuksen ja toimineet useita vuosia valvontatehtävissä ja joilla sen lisäksi on hyvä tekninen koulutus ja yleissivistys.

65. Olisi mahdollisuutta myöten käytettävä hyväksi teollisuuden ja kaupan alalla toimivien sekä vapaita ammatteja harjoittavien henkilöiden kokemusta kiinnittämällä heidät koulutuslaitosten erityisten aineiden sivutoimiksi opettajiksi.

66. Opettajien alkukoulutus olisi periaatteessa annettava ennen kuin he ryhtyvät opetustoimeensa; mikäli se ei ole mahdollista, olisi alkukoulutus annettava heti tällaiseen toimeen ryhtymisen jälkeen.

67. 1) Koulutuslaitoksien tai yritysten sekä pää- että sivutoimisten opettajien tulisi saada erikoiskoulutusta, opetuksen harjoittelu siihen luettuna, heidän opetuskykynsä ja tarvittaessa heidän ammatillisen pätevyytensä ja yleissivistyksensä kehittämiseksi.

2) Koulutuslaitosten opettajien opetusharjoittelun helpottamiseksi olisi niin paljon kuin mahdollista opettajain koulutuslaitokset yhdessä tavallisten koululaitosten kanssa saatava mukaan tähän toimintaan.

3) Koulutuslaitosten ja yritysten opettajien tulisi saada erikoiskoulutusta työturvallisuudessa, jolloin on erityisesti kiinnitettävä huomiota turvallisiin työolosuhteisiin sekä työkalujen ja laitteiden turvalliseen käyttöön niissä ammateissa, joissa he antavat opetusta.

4) Opettajille olisi järjestettävä tilaisuus saada jatkuvasti lisäkoulutusta, jonka avulla he voivat seurata opetuksen ja tekniikan alalla tapahtuvaa kehitystä ja hankkia itselleen ylenemisen edellytykset.

5) Lisäkoulutusta silmällä pitäen olisi myös harkittava:

a) määräajoin järjestettäviä käyntejä yrityksiin tai koulutuslaitoksiin ja erikoiskurssien, kuten työpaikalla toimeenpantavien tai viikonloppu- tahi lomakurssien järjestämistä yksityisille opettajille tai opettajaryhmille;

b) erikoistapauksissa matka- tahi tutkimusstipendien myöntämistä tai palkallisen tahi palkattoman loman antamista.

68. Yleissivistyksen piiriin kuuluvia ja tietopuolisia teknisiä aineita opettavien opettajien tulisi koulutuksensa yhteydessä saada tietoja siltä toimialalta, jolle koulutettavat aikovat antautua tai jolla he jo toimivat.

69. Koulutuslaitosten päätoimisille, käytännöllisestä opetuksesta vastaaville opettajille olisi aika ajoin annettava tilaisuus käytännölliseen työhön jossakin yrityksessä.

70. Valvontatehtävien opetuksesta vastaavien opettajien koulutukseen tulisi tarpeen mukaan kuulua täydentävää opetusta 58 kohdassa luetelluissa aineissa samoin kuin valvontahenkilöiden koulutusta koskevilla menetelmillä ja tekniikassa.

71. 1) Pätevän opettajavoiman saamiseksi koulutuslaitoksiin ja pysyttämiseksi niissä tu-

lisi opettajien työehtojen olla vähintään yhtä edulliset kuin niiden muilla aloilla ja muissa kuin opetustehtävissä työskentelevien henkilöiden työehdot, joilla on samanlaiset tiedot ja kokemus; tällöin on kuitenkin otettava huomioon opetustehtävien edellyttämä lisä-pätevyys.

2) Samaa periaatetta olisi sovellettava yritysten opettajiin.

72. Milloin koulutuslaitosten opettajien pätevydestä on annettu kansallisia säännöksiä, olisi koulutusta antavia yrityksiä kehoitettava sikäli kuin se on tarkoituksenmukaista soveltamaan näitä säännöksiä omiin opettajiinsa.

73. Koulutuslaitoksen välittömästä valvonnasta tai teknisestä hallinnosta huolehtivilla henkilöillä tulisi, mikäli mahdollista, itsellään olla kokemusta sekä tuotantoportaassa työskentelemisessä että opettamisessa.

74. Asianomaisten viranomaisten tulisi säännöllisesti toimittaa koulutuslaitosten opettajia koskevia tarkastuksia tai valvoa opettajien työskentelyä voidaakseen auttaa heitä siinä ja parantaa opetuksen tasoa.

XIV. Teollistumassa olevat maat

75. 1) Teollistumassa olevien maiden tulisi pyrkiä vähitellen kehittämään koulutusjärjestelmäänsä tämän suosituksen mukaisesti.

2) Näiden maiden tulisi kiinnittää ensi sijassa huomiota nykyisen ja vastaisen työvoimantarpeensa ja -reserviensä määrittämiseen.

3) Näiden tarpeiden tyydyttämiseksi olisi laadittava suunnitelma koulutusmahdollisuuksien luomiseksi ja kehittämiseksi, jolloin olosuhteista riippuen etusija olisi annettava:

a) pätevän opettajakunnan aikaansaamiselle;

b) tarvittavien koulutustilojen järjestämiselle ja varustamiselle;

c) tarkoitusta parhaiten vastaavien koulutusohjelmien laatimiselle niihin luettuna luku- ja kirjoitustaidottomille koulutettaville tarkoitetut kurssit.

4) Suunnitelma olisi pantava täytäntöön määrätyn etuoikeusjärjestyksen mukaisesti.

76. 1) Teollistumassa olevien maiden tulisi ryhtyä erityisiin toimenpiteisiin koulutustarpeen tyydyttämiseksi

a) sellaisilla maaseutupaikkakunnilla asuvien henkilöiden osalta, joille aiotaan perustaa teollisuutta;

b) maaseudulta muuttaneiden henkilöiden osalta, jotka hakevat työpaikkaa teollisuuden piiristä asutuskeskuksista.

2) Tällaisiin toimenpiteisiin tulisi sisältyä erityisten koulutuslaitosten, kuten muutamia perusammatteja varten tarkoitettujen yksinkertaisten koulutustöhuoneiden, perustaminen varsinkin maaseudulle, sekä koulutusmenetelmien sopeuttaminen kysymyksessä olevien paikkakuntien maaseutuväestön sivistystasoa ja kehitystasetta vastaaviksi.

3) Maaseudun koulutusta järjestettäessä olisi otettava huomioon mahdollisuus kehittää uusia taloudellisen toiminnan muotoja, joissa käytetään hyväksi seudun luonnonvaroja ja jotka ovat sopusoinnussa paikallisen väestön sivistysperinteiden kanssa.

77. Teollistumassa olevien maiden tulisi tutkia, olisiko suotavaa

a) järjestää yhteisiä koulutusmahdollisuuksia naapurimaiden kanssa;

b) saada kansainvälistä apua koulutussuunnitelmia täytäntöön pantaessa.

XV. Kansainvälinen yhteistyö

78. 1) Maiden tulisi mahdollisimman paljon ja tarvittaessa kansainvälisten järjestöjen avulla olla yhteistyössä koulutusasioissa.

2) Yhteistyöhön tulisi kuulua muun muassa:

a) seminaarien ja ryhmätyön järjestämistä kaikkien etua koskevista koulutuskysymyksistä;

b) koulutusmahdollisuuksien järjestämistä vaihdon avulla tai muulla tavoin toisista maista tuleville erityisesti valituille henkilöille, niin että nämä voivat hankkia sellaisia tietoja ja sellaisen ammattitaidon ja kokemuksen, jota he eivät voi saada omassa maassaan;

c) ulkomaankäyntien järjestämistä koulutuskysymysten kanssa tekemisiin joutuville henkilöille, jotta nämä pääsisivät tutustumaan muiden maiden koulutusjärjestelmiin;

d) kokeneen henkilökunnan lainaamista maasta toiseen auttamaan koulutuksen järjestämisessä;

e) ammattitaitoisen henkilökunnan vaihtoa;

f) oppikirjojen ja muiden koulutuksessa tarvittavien apuvälineiden laatimista ja hankkimista;

g) järjestelmällistä tietojen vaihtoa koulutuskysymyksistä;

h) teollistumassa olevien maiden auttamista niiden kansallisten koulutusjärjestelmien luomisessa ja kehittämisessä ja omien ammattitaitoisten opettajien ja ohjaajien hankkimisessa.

79. Olisi harkittava,

a) onko toivottavaa ja mahdollista vähitellen saattaa samaa ammattia koskevat koulutusvaatimukset yhdenmukaisiksi useammassa maassa, jotta helpotettaisiin pääsyä ulkomailla annettavaan koulutukseen sekä edistettäisiin työvoiman liikkuvuutta;

b) onko mahdollista vastavuoroisesti tunnustaa päteviksi niiden alojen tutkintotodis-

tukset, joilla koulutusvaatimukset ovat toisiinsa verrattavissa;

c) sellaisen ammatteja koskevan tiedotusaineiston, kuten työtehtäväselostusten laatimista ja vaihtamista, mikä saattaa olla erityisen hyödyllistä koulutettaessa muuttavia työntekijöitä.

XVI. Suosituksen vaikutus aikaisemmin hyväksyttyihin suosituksiin

80. Tämä suositus korvaa ammattikoulutusta koskevan suosituksen vuodelta 1939, opilaskasvatusta koskevan suosituksen vuodelta 1939 ja aikuisten ammattikoulutusta koskevan suosituksen vuodelta 1950.